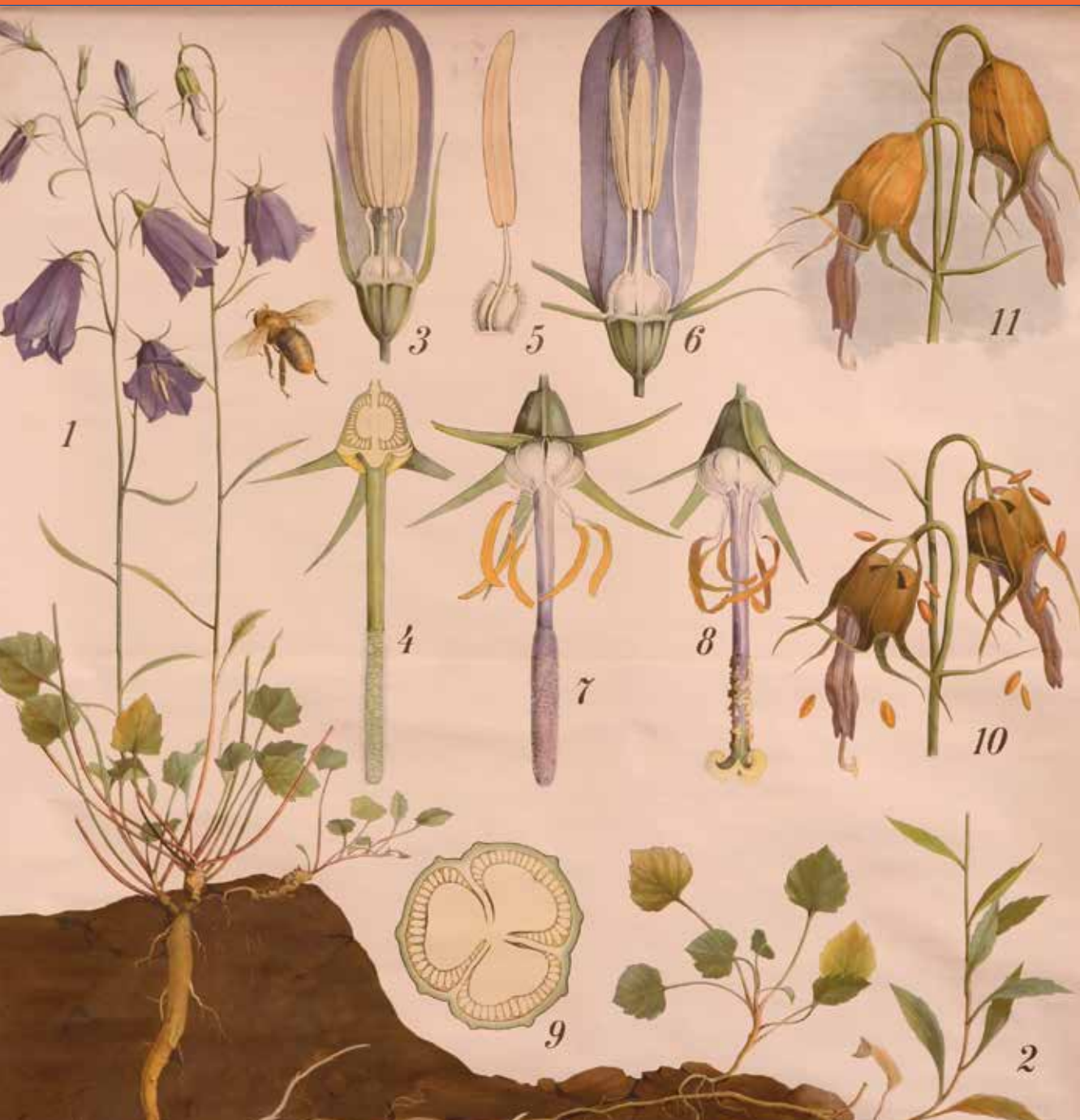

TIEDONJYVÄ

Jyväskylän yliopiston lehti No 2/2013

JYVÄSKYLÄN
YLIOPISTON LEHTI
NRO 2 • 2013

Tiedonjyvä ilmestyy
paperilehtenä neljä
kertaa vuodessa.

Seuraava numero
ilmestyy 2.9.2013

LEHTI VERKOSSA
www.jyu.fi/tiedonjyva

48. VUOSIKERTA
Painos 6000 kpl

VASTAAVA TOIMITTAJA
Anu Mustonen
puh. 050 564 9022
anu.mustonen@jyu.fi

TOIMITUSSIHTEERI
JA JUTTUVINKIT
Anna-Majja Tuuliainen
puh. 050 428 0811
anna-majja.tuuliainen@jyu.fi

ILMOITUSMYynti
JA TILAUKSET
Kalevi Luoma
puh. 050 564 9006
kalevi.luoma@jyu.fi

TOIMITUS
Jyväskylän yliopisto
Viestintäpalvelut
PL 35
40014 Jyväskylän yliopisto

KUSTANTAJA
Jyväskylän yliopisto

PAINOPAikka
Forssa Print

SISÄINEN JAKELU
Vahtimestarit

TIEDONJYVÄN TILAUKSET
www.jyu.fi/tiedonjyva

TAPAHTUMAKALENTERI
julkaistaan vain verkossa.
Kaikki tapahtumat aikataulu-
ja paikkatietoineen löytyvät
www.jyu.fi/kalenteri

ISSN-L 0789-4805
ISSN 1798-6877 (verkkajulkaisu)

Opettajankoulutus 150 vuotta

10 Vuorovaikutus yhdistää

15 Salaista yhteydenpitoa Seminaarinmäellä

16 Toista tietä luokanopettajaksi

Ja vielä lisäksi

4.....	Lyhyet	29.....	Perinteiden esiinmarssi
17.....	Kolumni	30.....	Tiedonnälkään
22.....	Yksi meistä	34.....	Herra X ²
26.....	Liikunta ja terveys	35.....	Osuma

Kansi Vanha kuvataulu yliopiston museon kokoelmista.

Jyväskylän seminaarin perustaja Uno Cygnaeus piti havainnollisen opetusvälineistön merkitystä opetuksessa tärkeänä. Ensimmäiset kuvataulut seminaariin tulivatkin jo 1800-luvulla ensimmäisten opettajien mukana opintomatkoilta ulkomailta.

Koulutuksesta eväät tulevaisuuteen

Jyväskylän yliopistolla on ollut merkittävä tehtävä opettajien kouluttajana jo 150 vuotta. Opettajat ovat aina olleet avainasemassa vaikuttamassa yhteiskunnan kehityksen suuntaan. Nykyisellään muutosvauhti on siinä määrin nopeaa, että se haastaa koulut ja yliopistot uudistamaan opetuksen ja opiskelun käytänteitä. Esimerkiksi uusinta tieto- ja viestintäteknikkaa hyödyntävät oppimisympäristöt vaativat toisenlaisia opiskelun taitoja kuin perinteinen luento-opetus. Kun emme tiedä, millaista on tulevaisuuden työelämä, on tärkeää keskittyä siihen, mitä opiskelija tarvitsee kehittyäkseen tasapainoiseksi aikuiseksi ja voidakseen ratkaista kysymyksiä, joita kohtaa opinnoissaan ja myöhemmin työssä ja elämässä.

OPISKELUYMPÄRISTÖT luovat puitteet, jotka voivat joko eristää tai tukea keskinäisten yhteyksien syntyä. Parhaimmillaan ne myös luovat mahdollisuuksia osallistua tiedeyhteisön käytäntöihin. Interaktiivinen opetus ja oppiminen -hanke on kannustanut opettajia etsimään keinoja edistää opiskelijoiden aktiivista toimijuutta vuorovaikutteisten käytänteiden avulla. Aktiivinen toimija saa opiskeluaikana kokemuksia osallisuudesta, mikä edelleen tukee työelämässä keskeisten yhteistyötaitojen kehittymistä ja edistää valmiuksia yhteiseen ongelmanratkaisuun. Hankkeen tulosten mukaan opettajat ovat onnistuneet sytyttämään opiskelijoiden kiinnostuksen ja innostaneet heitä yhdessä pohtimaan aiheen nostattamia kysymyksiä.

OPINTOIHIN VOI KESKITTYÄ paremmin silloin, kun arki sujuu. Jyväskylän yliopistossa kehitetyn Student Life -toimintamallin tavoitteena on auttaa opiskelijaa menestymään mahdollisimman hyvin opinnoissaan. Ensimmäinen opiskeluvuosi on erityisen tärkeä. Sen aikana saadut kokemukset vaikuttavat siihen, kuinka vahvasti opiskelija sitoutuu opintoihinsa ja opiskelupaikkaan. Vaikka ohjauksen tarve on opintojen alussa suurin, sen saatavuuteen ja sisäl-

töihin tulee kiinnittää huomiota opintojen eri vaiheissa. Myös elämän solmukohdissa opiskelija tarvitsee kuuntelijaa. Ennaltaehkäisevä työ ja ongelmiin puuttuminen ajoissa estää niiden kasaantumista. Uudet Hyvis-ohjaajat ovat laitoksilla opiskelijaa varten oleva matalan kynnyksen apu.

HUIPPUTUTKIMUKSEN PERUSTA luodaan laadukkaalla opetuksella ja osaavilla opiskelijoilla. Siksi opetusta tulee kehittää tutkimusperustaisesti yhteistyössä opiskelijoiden kanssa. Opettajan työ kaikilla eri koulujärjestelmän tasoilla vaatii jatkuvaa oman työn kehittämistä ja uudistumista. Yhteydet kasvattajayliopiston ja sen alumnien välillä voisivat olla nykyistä tiiviimmät ja omalta osaltaan tarjota mahdollisuuksia luoda yhdessä käsityksiä tulevaisuuden työelämän edellyttämistä valmiuksista. Jyväskylän yliopiston perusta on rakennettu kaukokatseisten uudistajien ajatuksille, sen varassa meillä on hyvät eväät myös luoda tulevaisuutta. ■

Tasavallan presidentti ja 14 muuta kunniatohtoria promovoidaan elokuussa

Jyväskylän yliopiston kahdeksannessa koko yliopiston yhteisessä promootiossa 24.8.2013 vihitään 15 kunniatohtoria. Tiedekunnat promoivat kunniatohtoriksi henkilöitä, jotka ovat ansioituneet työelämässä, yhteiskunnallisissa tai tieteellisissä tehtävissä.

Humanistinen tiedekunta: professori Kristine Muñoz (University of Iowa), professori Maria Ågren (Uppsalan yliopisto) ja Kuurojen liiton toiminnanjohtaja Markku Jokinen.

IT-tiedekunta: Professori Kalyanmoy Deb (Intia) ja vuorineuvos Ilpo Kokkila (Elinkeinoelämän keskusliitto).

Kasvatustieteiden tiedekunta: professori Stephen Billett (Griffith University) ja opetusneuvos Armi Mikkola (Opetus- ja kulttuuriministeriö).

Kauppakorkeakoulu: Professori Bertil Holmlund (Uppsalan yliopisto) ja SOK:n pääjohtaja Kuisma Niemelä.

Liikuntatieteellinen tiedekunta: Tasavallan presidentti Sauli Niinistö ja emeritusprofessori Thom McKenzie (San Diego State University of California).

Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta: professori Gottfried Münzenberg (Gesellschaft für Schwerionenforschung Darmstadt) ja emeritusprofessori Keijo Kajantie.

Yhteiskuntatieteellinen kunta: professori Michael J. Lambert (Brigham Young University) ja lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula.

TASAVALLAN PRESIDENTIN KANSLIA

Tasavallan presidentti Sauli Niinistö.

Keijo Häkkiselle juhluvuoden palkinto elämäntyöstä

Vuosijuhlissa 6.3. jaettiin tunnustuksia tieteen ja opetuksen saralla ansiotuneille yliopistolaisille. Yliopiston juhluvuoden palkinnon sai valmen-

nus- ja testausopin professori **Keijo Häkkinen** merkittävästä elämäntyöstään liikuntabiologian alalla.

Jyväskylän yliopiston ylioppilaskun-

nan myöntämä Hyvä opettaja -palkinto myönnettiin yliopistotutkija, käytäytymisneurotieteen dosentti **Jan Wikgrenille**.

Hyvästä väitöskirjasta palkittiin yhteiskuntatieteiden tohtori **Jouni Tilli**, jonka valtio-opin väitöskirja käsittelee suomalaisen papiston poliittista retoriikkaa toisen maailmansodan aikana.

Hyvänä esimiehenä palkittiin solubiologian professori **Jari Yläne**.

Tieteellisen tiedon julkistamispalkinnon sai gerontologian ja kansanterveyden professori **Taina Rantanen**.

Jyväskylän yliopistosäätiön lahjoittamien palkintojen lisäksi jaettiin Ellen ja Artturi Nyssösen säätiön tunnustuspalkinto. Sen sai lupaava nuori tutkija, FT **Tuukka Puranen**. Hänen erityisalansa on logistinen optimointi. ■

PETTERI KVIMAKI

Kuvassa tunnustuspalkintojen saajat. Jan Wikkren (vas.), Keijo Häkkinen, Taina Rantanen, Jouni Tilli ja Jari Yläne.

Saudi-Arabiaan nousee suomalainen mallikoulu

Jeddaan Saudi-Arabiaan rakennetaan koulutusinnovaatioiden huippuyksikkö mallikouluineen ja päiväkoteineen. Jyväskylän yliopiston tytäryhtiö EduCluster Finland Oy ja Saudi-Arabian suurimman yliopiston King Abdulaziz -yliopiston tytäryhtiö Wadi Jeddah Co ovat tehneet sopimuksen perusopetuksen kehittämisen kumppanuusohjelmasta. Kauppaan sisältyy myös lyhytkestoisia koulutusohjelmia.

Kumppanuusohjelman aikana luodaan saudi-suomalainen asiantuntijakeskittymä, joka kehittää sekä koulutuksen tutkimusta että opetuskäytäntöjä. Ohjelma käynnistyy naisopettajien jatko- ja täydennyskoulutuksen kehittämisellä.

– Ohjelmalla on tärkeä yhteiskunnallinen merkitys tyttöjen ja naisten koulutuksen kehittämisessä. Uskon, että jos halutaan parantaa asioita, se ei toteudu ulkoa päin, vaan ainoastaan olemalla läsnä ja tekemällä yhteistyötä. Kumppanuusohjelma antaa

mahdollisuuksia myös oman henkilöstömme osaamisen kasvattamiseen ja kansainvälistymiseen. Olen iloinen, että aiemman rehtorimme **Aino Sallisen** johdolla aloitetut sopimusneuvottelut saatiin nyt myönteiseen päätökseen, Jyväskylän yliopiston rehtori **Matti Manninen** toteaa.

Kasvatustieteen maisterikoulutus alkoi Abu Dhabissa

Kasvatustieteiden tiedekunta on aloittanut kasvatustieteen maisterien koulutuksen Yhdistyneiden arabiemiirikuntien Abu Dhabin emiraatissa. Koulutus on osa vuonna 2010 alkanutta EduCluster Finlandin koulutusvientihanketta Arabiemiraateissa.

– Suomalaiselle maisteritutkinnolle oli kova kysyntä, ja päädyimme räätälöimään koulutuksen paikallisiin tarpeisiin työn ohessa toteutettavaksi, kasvatustieteiden tiedekunnan dekaani, professori **Marjatta Lairio** kertoo. ■

Mikko Siponen on Euroopan paras tietojärjestelmätieteilijä

Tietojärjestelmätieteen professori **Mikko Siponen** on AIS:n (Association for Information Systems) maailmanlaajuisella tutkijoiden top 100 -listalla parhaana eurooppalaisena sijalla 29. AIS on tietojärjestelmien tutkijoiden ja alan organisaatioiden kansainvälinen kattojärjestö, johon kuuluu jäseniä yli 90 maasta. Ranking-lista perustuu julkaisuihin tietojärjestelmätieteen neljässä merkittävimmässä lehdessä vuosina 2010–2012. ■

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Aivotutkimuskeskus tähtää huipputasolle

Monitieteisen aivotutkimuskeskuksen avajaisia vietettiin 23.2. ensimmäisen vuosittaisen tutkijaseminaarin merkeissä. Keskus tuo yhteen mm. psykologian, musiikkitehteen, terveystieteiden ja informaatioteknologian tutkimusta.

– Tämä on toiminnan virallinen käynnistys, mutta yhteistyötä on tehty jo kauan. Rehtorin tuella aivotutkimukselle on suuri merkitys, tutkimusjohtaja **Tiina Parviainen** painotti.

Tavoitteena on saattaa suomalainen aivotutkimus kansainväliselle huipputasolle. Sinne pyritään esimerkiksi tutkimuskeskukselle hankitun magneetoenkefalografialaitteiston (MEG) avulla. MEG:n avulla voidaan mitata aivojen sähköisen toiminnan synnyttämiä magneettikenttiä ja tutkia informaationkulkua aivoissa.

Aivotutkimuslaboratorio sijoittuu Mattilanniemen tulevaan uudisrakennukseen, josta järjestetyn kansainvälisen suunnittelukilpailun tulokset julkistettaneen kesäkuussa. ■

KING ABDULAZIZ -YLIOPISTON PRE-OASSTO

Sopimuksen allekirjoittivat Jeddassa 6.2. toimitusjohtaja Mohammednajeab G. Khayat (edessä oik.) ja EduCluster Finlandin toimitusjohtaja Jan-Markus Holm sekä rehtori H.E. Osama S. Tayeb (takana kesk.), vararehtori Ahmed H. Nagadi ja EduCluster Finlandin liiketoimintaohjelmajohtaja Elise Tarvainen.

Tekoäly ei korvaa opettajaa koskaan

Jyväskylän yliopiston Hyvät Opettajat -seminaarissa 6.3. keskusteltiin, mistä hyvä opettajuus muotoutuu ja mitä se voisi olla tulevina vuosina.

Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston johtaja **Satu Helinin** ja vararehtori **Helena Rasku-Puttosen**

avaussanojen jälkeen Jyväskylän yliopistosäätiön asiamies **Asko Malinen** tervehti seminaariväkeä usein kuulemallaan sloganilla ”Ne tekevät, jotka osaavat, muut opettavat.” Malinen ei itse usko tähän sanontaan. Ja tätä kuulija ei epäile. Yliopistosäätiö on jo

yli 20 vuoden ajan jakanut muun muassa Hyvä opettaja -palkintoja ansiotuneille opettajille ja tutkijoille.

Paneelikeskustelussa viisi aiemmin Hyvä opettaja -palkinnon saanutta opettajaa keskustelivat muun muassa opetuksen haasteista.

– Opiskelijat ovat muuttuneet. He odottavat, että opettaja huomioi ja tunnistaa erilaiset oppimistavat ja tuntee opiskelijan tarpeet. Loppujen lopuksi opettaja on onnistunut työssään sitten, kun häntä ei enää tarvita, professori **Minna-Riitta Luukka** pohti.

Seminaarin lopuksi yleisö vastasi kysymyksiin tulevaisuuden opettajasta. Kysymykseen ”Milloin tekoäly korvaa opettajan?” seminaarin yleisö vastasi selkeästi ”Ei koskaan”.

Hyvä opettaja -palkinnon vastaanotti yliopiston vuosijuhlissa saman päivän iltana yliopistotutkija, käyttäytymisneurotieteen dosentti **Jan Wikgren**. ■

SIIRI PAUNJONEN

Opettajana kehittyminen on ollut vararehtori Helena Rasku-Puttoselle tärkeä ja iso haaste. Taustalla Hyvät Opettajat -seminaarini ideoija, Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston johtaja Satu Helin, itsekin Hyvä opettaja kahden vuoden takaa.

Pisa-tutkimus uudistuu

PISA-tutkimuksessa selvitetään 9-luokkalaisten lukutaitoa, matematiikan ja luonnontieteiden osaamista sekä ongelmanratkaisutaitoa. Seuraava PISA toteutetaan vuonna 2015 ja sen pääalue on luonnontiede. Koulutuksen tutkimuslaitos (KTL) toteuttaa tutkimuksen Helsingin yliopiston arviointikeskuksen kanssa.

PISA-tutkimus uudistuu, sillä muun muassa testaukset tehdään ensimmäistä kertaa tietokoneilla ilman

paperilomakkeita. Tietokoneet mahdollistavat myös uudenlaisten tehtävyyppien käytön.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja KTL ovat sopineet PISAn lisäksi kansainvälisten TIMSS- ja PIRLS-tutkimusten tekemisestä Suomessa vuosina 2013–2017. TIMSS mittaa neljäs-luokkalaisten matematiikan ja luonnontieteiden osaamista. PIRLS on vastaava 4. luokan lukutaitotutkimus.

– Sopimus on jatkoa Koulutuksen tutkimuslaitoksen jo 1960-luvulla aloittamalle työlle kansainvälisissä arviointitutkimuksissa. Laajempi kansallinen mielenkiinto kansainvälisiin osaamisvertailuihin syntyi vasta 2000-luvulle tultaessa ja viime vuonna on käynnistynyt lukuisia uusia arviointitutkimuksia, kertoo KTL:n johtaja, professori **Jouni Välijärvi**. ■

Läpimurtoja kemiallisessa kristallografiassa

Akatemiaprofessori **Kari Rissasen** ja Tokion yliopiston professori **Makoto Fujitan** yhteistyö kemiallisessa kristallografiassa on johtanut läpimurtoon.

Molekyylirakenteiden tärkein tutkimusmenetelmä on yksikideröntgen-kristallografia. Sen suurin ongelma on vaatimus, että tutkittavan yhdisteen on muodostettava röntgensäteitä heijastavia yksittäiskiteitä. Uusi menetelmä mahdollistaa kiderakennemäärityksen ilman, että tutkittavaa yhdistettä tarvitsee kiteyttää. Metelmää voidaan soveltaa tiettyjen luonnonaineiden ja synteettisten yhdisteiden (esim. lääkeaineiden kiderakenteiden määrittämiseen, jota on tähän asti pidetty mahdottomana. ■

Jyväskylän ja Debrecenin yliopistoille yhteisiä tohtoriohjelmiä

DEBRECENIN YLIOPISTO

Rehtori Matti Manninen ja unkarilaisen Debrecenin yliopiston vararehtori, Centre of Arts, Humanities and Sciences -keskuksen johtaja István Gaál (vas.) allekirjoittivat aiesopimuksen Debrecenissä 19.2.2013.

Jyväskylän ja Debrecenin yliopistot ovat solmineet aiesopimuksen yhteisten tohtoriohjelmien suunnittelusta ja käynnistämisestä humanistisilla aloilla. Sopimuskumppanina Debrecenin

yliopistossa on Centre of Arts, Humanities and Sciences, johon sisältyy kahdeksan tiedekuntaa ja jossa opiskelee noin 20 000 opiskelijaa. Yhteistyö kattaa tällä hetkellä humanistisen

ja musiikin tiedekunnat. Tohtoriohjelmien valmistelu jatkuu yliopiston humanistisen tiedekunnan laitosten ja keskuksen eri tohtoriohjelmien välillä.

Yliopistojen välinen yhteistyö käynnistyi jo 1980-luvun lopulla, rehtori **Martti Takalan** aikana, silloisen Lajos Kossuth -yliopiston kanssa. Jyväskylässä on vierailut vuosien varrella useita lehtoreita ja professoreita Debrecenistä. Rehtori **Aino Sallinen** nimettiin Debrecenin yliopiston kunniatohtoriksi vuonna 2009.

Jyväskylän yliopisto on solminut yhteisiä tohtoriohjelmiä koskevia sopimuksia aiemmin mm. luonnontieteiden, informaatioteknologian ja taloustieteiden alalla.

Debrecenissä solmittu aiesopimus on merkittävä päänavaus humanistisen alan kansainvälisessä tohtorikoulutusyhteistyössä. ■

nyt 14 311

- **hakijaa** kevään haussa on Jyväskylän yliopiston
- **kaikkien aikojen ennätys. Aloituspaiikkoja on 1600,**
- **joten yhteen kohteeseen on keskimäärin 15 hakijaa.**

Hoivatyö kuuluu nykyisän vastuuseen

Pienten lasten isät osallistuvat nykyään huomattavasti lasten jokapäiväiseen hoitoon ja kokevat päivittäiseen perhearkeen osallistumisen tärkeäksi. Journal of Family Issues- ja Kasvatus-lehdissä julkaistavat tutkimukset osoittavat, että nykyisät osallistuvat lastenhoitoon laajalaisesti eikä lastenhoito ole ristiriidassa heidän miehisyytensä kokemuksensa kanssa.

ISTOCKPHOTO

– Vaikka iso osa miehistä kävi palkkatoissa, pelkkä elättäminen ei miesten mukaan hyvään isyyteen enää riitä, tutkija **Petteri Eerola** kertoo.

Iso osa haastatelluista isistä oli ainakin pohtinut mahdollisuutta kotisäikäuteen. Useat olivat myös hoitaneet lapsiaan kotona vanhempainpäi-

värahalla tai kotihoidontuella.

– Näyttää siltä, että ilmapiiri tukee aiempaa enemmän isien aktiivista osallistumista, Eerola toteaa. Isät ovat myös valmiita ja halukkaita yhä suurempaan hoitovastuuseen, kunhan perhepolitiikka, työelämä ja lasten äidit sen sallivat.

Eerolan mukaan tämä tulee ottaa huomioon, kun perhevapaiden uusimista suunnitellaan.

– Sopivilla perhepoliittisilla päätöksillä ja yhteisillä työelämäpelisäännöillä miesten hoitovastuuta voidaan kasvattaa entisestään, mikä tukisi sekä lasten kasvu- ja kehitystä että perheiden hyvinvointia, unohtamatta äitien mahdollisuuksia työelämässä. ■

TEEMANA OPETTAJANKOULUTUS

Opettajan ja oppilaiden välinen vuorovaikutus on osoittautunut kaikkein keskeisimmäksi oppimisprosessin laatua määrittäväksi tekijäksi. Ei siis ihme, että vuorovaikutus on kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksen kärki ja olennainen osa opettajankoulutusta. Normaalikoulun kolmasluokkalaiset Sisu Kiuru ja Emilia Mononen harjoittelivat keskustelutaitoja äidinkielen tunnilla paritehtävässä, jossa luotiin yhdessä tarina.

VUORO- VAIKUTUS YHDISTÄÄ

■ teksti Anna-Maija Tuuliainen

Normaalikoulun 3a- ja 3b -luokkien oppilaat kirjoittivat äidinkielen tunnilla pareittain tarinaa, johon he suunnittelivat itse päähenkilöt, tapahtumapaikan ja juonen. Seuraavilla tunneilla parit kirjoittivat tarinaansa tietokoneella tai iPadilla ja saivat myös toisen parin tarinan luettavakseen. Siitä he antoivat palautetta strukturoidun monisteen avulla.

Viimeisellä kerralla omaa tarinaa muutettiin tai korjattiin palautteen perusteella. Lopuksi tarinat luettiin luokassa. Kaikki keskustelut äänitettiin.

–Keskusteluja on tarkoitus analysoida ja tutkia niistä, miten kolmasluokkalaisten suunnittelevat tarinaa. Millaista keskustelua he käyvät keskenään ja kuuluuko siinä molempien ääni? Runsas aineisto kahdelta luokalta tarjoaa monia eri näkökulmia oppilaiden yhteisen kirjoittamisen ja siihen liittyvien keskustelujen tutkimiseen, 3a-luokan opettaja **Marja Hannula** kertoo.

Mukava parityö pohjautuu akateemiseen vuorovaikutustutkimukseen, nimittäin Hannulan kasvatustieteen väitökseen *Dialogia etsimässä – pienryhmäkeskusteluja luokassa* (2012). Hannula tutki, millaisia edellytyksiä tarvitaan sellaisen dialogin syntymiselle, jossa oppilaat pyrkivät yhteiseen ymmärrykseen.

Kasvatustieteiden tiedekunnassa oppimisvuorovaikutusta, yhteisöllistä oppimista ja oppimisympäristöjä tutkitaan esiopetuksesta yliopistotasolle. Alkuportaatt-pitkittäistutkimus ulottuu esikoululaisista 9-luokkalaisiin.

Vuorovaikutus luokassa on yhteydessä lasten ja nuorten sosiaaliin taitoihin, motivaatioon ja akateemisten taito-

jen oppimiseen.

–Alkuportaissa on tullut esille, että laadukas luokkahuonevuorovaikutus vaikuttaa oppilaiden motivaatioon, työskentelytapoihin ja oppimistilanteeseen sitoutumiseen. Mitä kiinnostuneempia ja motivoituneempia oppilaat ovat, sitä parempia oppimistuloksia myös saadaan, yliopistotutkija **Marja-Kristiina Lerkkanen** kertoo.

Dialogi syventää oppimista

Vuorovaikutus koostuu opettajan ja oppilaiden keskinäisestä kommunikoinnista, oppilaiden vertaisvuorovaikutuksesta ja yhteisestä toiminnasta. Laadukas vuorovaikutus taas viittaa lapsen kehitykselle suotuisiin tekijöihin. Opettajan antama palaute ja vahva emotionaalinen tuki, opetuksen hyvä organisointi sekä laadukas opetuksen ja oppimisen ohjaaminen edistävät oppilaiden taitojen kehitystä.

Tutkimukset ovat osoittaneet, että dialogi luokkahuoneessa syventää oppimista.

–Laadukkaassa vuorovaikutuksessa opettaja osallistuu pohdiskeluun. Jos opettaja ei tartu lapselta tulleeseen ideaan, hän ei ehkä kestä epävarmuutta siitä, mihin hänen oma tietämyksensä venyy, Interaktiivinen opetus ja oppiminen -hankkeen johtaja, professori **Helena Rasku-Puttonen** pohtii.

–Luokkahuoneessa pitäisi keskustella enemmän, mutta opettajat vetoavat usein kiireeseen. Moni peruskou-

EMMA KOSTAINEN

Opettajaopiskelijat Eeva-Leena Kemell (vas.), Jenni Seppänen ja Miina Hietala osallistuivat PedArt-opetuskokeiluun, jossa toteutettiin taideprojekti yhdessä alakoulun 6-luokkalaisten kanssa. PedArt oli osa monitieteistä Interaktiivinen opetus ja oppiminen -hanketta, jonka toinen toimintakausi alkoi tammikuussa.

lun opettaja ajattelee, että keskustelu on pois oppisisältöjen oppimisesta, mutta oppilaiden keskustelu edistää oppimista, professori **Anna-Maija Poikkeus** huomauttaa. Myös hän on mukana Alkupuortaisissa ja Interaktiivisen opetus ja oppiminen -hankkeessa.

Opettajalla oltava tietotaitoa

Professori **Jouni Viiri** johtaa tutkimusta, jossa opettajan ja oppilaiden välistä vuorovaikutusta luonnontieteiden ja matematiikan tunneilla videoidaan ja analysoidaan. Viirin tutkimusryhmään kuuluva **Sami Lehesvuori** väittelee toukokuussa dialogisesta opettamisesta, jossa oppilaiden erilaiset näkökulmat saavat keskustelussa tasavertaista huomiota. Lehesvuoren tutkimuksissa dialoginen opettaminen osoittautui yläkoulun luonnontieteiden tunneilla vähäiseksi. Opettaja johti keskustelua lähes poikkeuksetta.

Viiri korostaakin opettajan tietotaitoa ja opetettavan aineen hyvää hallintaa.

–Vuorovaikutusta ei voi analysoida eikä suunnitella, jos siihen ei ole työkaluja. Pitää olla vankka osaaminen takana, että pystyy sooloilemaan ja improvisoimaan esimerkiksi fysiikan tunnilla.

Luokanopettajakoulutuksen kaikkiin vaiheisiin sisältyy vuorovaikutusosaamisen opintojaksoja. Kaikille aineenopettajaksi opiskeleville on pedagogisissa aineopinnoissa vuorovaikutus- ja ryhmäilmiöihin keskittynyt opintojakso. Lisäksi liikuntapedagogiikan opiskelijat opiskelevat tunne- ja vuorovaikutustaitoja jo ensimmäisen opintovuoden aikana.

– Opintojen loppuvaiheessa vuorovaikutus kiinnittyy osaksi ammatti-identiteettiä. Vuorovaikutuskurssit antavat opiskelijoille eniten työelämävalmiuksia, pedagogisten vuorovaikutussuhteiden dynamiikkaa ja vuorovaikutusosaamista tutkivat lehtorit **Emma Kostianen** ja **Ulla Klemola** kertovat.

Tunnetaidot vaativat uskallusta

Opettaja tarvitsee tunnetaitoja voidakseen antaa lapsille vahvaa tunnetukea ja vahvistaa luokan myönteistä ilmapääpiiriä. Tunnetaitoja opetetaan tuleville opettajille muun muassa draaman keinoin.

–Tunnetaidot vaativat opettajalta uskallusta. Kielteisetkin tunteet on hyvä tunnistaa, jotta niitä osaisi käsitellä eikä heijastaisi niitä esimerkiksi johonkin oppilaaseen, Rasku-Puttonen sanoo.

– Opettaja voi tuntea uupumusta ja turhautumista, mutta myös iloa ja tyytyväisyyttä samaa lasta kohtaan. Kaikkien tunteiden kanssa pitää pystyä elämään, Lerkanen korostaa. ■

PETTERI KIVIMÄKI

Norssin 3a -luokkalaiset ovat harjoitelleet pienryhmissä keskustelun perustaitoja: toisen kuuntelua, oman ajatuksen ilmaisemista ja perustelua, toisen idean kyseenalaistamista ja perustelujen pyytämistä sekä yhteiseen ratkaisuun pyrkimistä. Opettaja Marja Hannulan johdolla he käyttivät keskustelutaitojaan tarinan laatimisessa yhteistyössä opettajan valitseman parin kanssa.

OPETTAJAKSI MIELIVÄ VOI VALMISTUA JYVÄSKYLÄN YLIOPISTOSTA

- **luokanopettajaksi** (pääaine: kasvatustiede)
- **aineenopettajaksi** (pääaine: jokin peruskoulussa tai lukiossa opetettava oppiaine)
- **opinto-ohjaajaksi**. Heidän koulutuksestaan vastaa ohjausalan koulutus- ja tutkimusyksikkö.
- ainoana Suomessa **viittomakieliseksi luokanopettajaksi**. Koulutukseen ei oteta tällä hetkellä uusia opiskelijoita.
- **lastentarhanopettajaksi** (pääaine: varhaiskasvatustiede)
- ainoana Suomessa **liikunnanopettajaksi** (pääaine: liikuntapedagogiikka)
- **erityisopettajaksi** (pääaine: erityispedagogiikka)

Lisäksi kasvatustieteiden tiedekunnassa toimivassa Rehtori-instituutissa voi pätevytyä rehtoriksi. ■

■ teksti Anna-Maija Tuulainen

Villejä keksintöjä Z-sukupolvelle

”Korvaako piirtoheitin liitutaulun? Piirtoheittimen väärinkäyttö on valitettavasti yleistynyt tähän suuntaan. Mikäli laite sytytetään oppitunnin alussa ja opettaja jatkuvasti esittää joko ennalta laatimiaan jäsentelyjä tai kirjoittelee niitä saman kaavan mukaan tunnista toiseen, tuloksena on todennäköisesti ennen pitkää opettajan ja oppilaiden stressautuminen ja mahdollisesti myös silmän taittovirheitä.” (Castren, Lappalainen, Nöjd: Historian ja yhteiskuntaopin didaktiikka. Otava 1982)

Mitähän kirjoittajat sanoisivat 2010-luvun opetusteknologiasta?

– Piirtoheittimiä ei käytä enää kukaan, mutta saleissa niitä vaan töröttää. Tablettitietokoneilla mennään jokin aikaa, ja seuraava iso muutos on odotettavissa muuttaman vuoden päästä. Se on todennäköisesti joku villi keksintö, esimerkiksi videolasit, opettajankoulutuslaitoksen (OKL) varajohtaja **Matti Rautiainen** arvelee.

Kuvatauluista älytauluihin

Alussa oli koulutaulu, liitutaulu ja karttakeppi. Suuri muutos alkoi 1960- ja 1970-lukujen taitteessa, kun uusi teknologia mahdollisti materiaalin monistamisen oppi-

laille. 1970-luvulla television käyttö opetuksessa yleistyi, ja piirtoheitin edusti modernia oppimisympäristöä. Tietokoneet alkoivat vähitellen yleistyä 1980-luvulta lähtien. 2000-luvun alussa tulivat datatykit ja niiden jälkeen siirtoheittimet, jotka heijastivat tietokoneen näytön piirtoheittimen tapaan. Laserosoitin on korvannut karttakepin, tietokone taskulaskimen ja laskutikun.

– Tavat esittää opeteltavia asioita oppilaille muuttuvat, ja myös opettamisen perusajatuksen soisi muuttuvan opettajaajoituksesta ”esittämisestä” oppijalähtöisyyden tukemiseen, professori **Päivi Häkkinen** Koulutuksen tutkimuslaitoksesta sanoo.

– Esittämisteknologia on muuttunut, mutta älytaulua voidaan pahimmillaan käyttää kansakoulun kuvataulun tapaan, OKL:n johtaja **Tiina Silander** kommentoi.

Vaikka älytaulua ei vielä löydy jokaisesta Suomen koululuokasta, se alkaa olla jo vanhentunutta teknologiaa. Lähitulevaisuuden sana on mobiilius: mahdollisuus työkennellä missä ja milloin tahansa tietotekniikan keinoin. Älypuhelimet, netin oppimispelit, blogit ja verkkoympäristöt ovat luokkatyöskentelyssä jo käytössä.

Teknologia muuttuu, mutta oppikirjat pysyvät. Tosin niitä uusitaan sitä kiivaampaan tahtiin, mitä nopeammin

PETTERI KIVIMÄKI

Koululaiset piirtämässä älytaululle Tieteen päivien Lasten yliopistossa Agorassa 2011.

TARJA VÄNSKÄ-KAUHANEN

Katoavaa kansanperinnettä? Paperille painettu oppikirja, johon kirjoitetaan käsin lyijykynällä.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON MUSEO

1800-luvun opetusteknologiaa: telluurio, jonka avulla havainnollistettiin Maan ja Kuun liikettä auringon ja toistensa ympäri.

Seuraava iso muutos on odotettavissa muutaman vuoden päästä.

tieto vanhenee.

– Paperille painetut kirjat ehkä katoavat jollakin aikajänteellä. Riippuu oppiaineesta, otetaanko e-kirjoja käyttöön. Painetulla kirjalla on ainakin vielä valtava merkitys ainakin vanhemmille, Silander arvioi.

Opettajasta kanssaoppijaksi

Kaikille Normaalikoulun lukiolaisille on hankittu iPadiit. Myös ylä- ja alakoulussa ne ovat käytössä.

– Norssin laitekanta on jo niin hyvä, että siellä voi opetella teknologian käyttöä monipuolisesti. Ihan vähän ajan kuluessa on otettu iso harppaus, Rautiainen kertoo.

Tablettitietokoneet muuttavat luokassa olemisen tapaa. 2000-luvulla syntynyt Z-sukupolvi ei istu riveissä opettajaa ja edessä istuvan luokkakaverin selkää tuijottaen. Muutos on väistämätön, sillä teknologia on tuonut tiedon kaikkien saataville. Tämä haastaa perinteisen opettajuuden.

– Opettaja ei voi enää olla paremmintietäjä, vaan hän on pikemminkin kanssaoppija, joka tukee oppimisprosessia. Aiemmin luokissa oli kateederit, joilla opettaja seisoi korkeammalla kuin muut. Nyt opettaja on samalla tasolla oppilaiden joukossa, Silander korostaa.

Yhteisölliseen opettajuuteen

Opettajankoulutuksessa uusien laitteiden omaksuminen on Rautiaisen mukaan ollut perinteisesti yksittäisten henkilöiden kiinnostuksen varassa. Nyt laitos ottaa

PETTERI KIVIMÄKI

Normaalikoulun 3a-luokan oppilaat kirjoittamassa sähköpostia kotiin tai kaverille. Saana Hakkaraisen mielestä tehtävä oli hauska, Tatu Tiihosen mielestä vähän tylsä. Saana on oppinut iPadilla käyttämään erilaisia ohjelmia ja kirjoittamaan kymmensormijärjestelmällä. Tatun mielestä parasta iPadissa on nettisurffailu ja kuvien ottaminen.

ison harppauksen OKL:n, Normaalikoulun ja Koulutuksen tutkimuslaitoksen Opet pilvissä -hankkeen myötä.

Ensi syksynä valitaan yksi luokanopettajaoppiskelijoiden ryhmä vaihtoehtoiseen koulutusmalliin, joka luo yhteisöllistä opettajuutta ja uusia oppimisympäristöjä tulevaisuuden kouluun. Enintään 16 opiskelijan ryhmästä on tarkoitus syntyä opettajaverkosto, joka jatkaa opintojen jälkeen virtuaalista asiantuntijatyöskentelyä.

– Ryhmä opiskelee luokanopettajakoulutuksen oppisisältöjä teknologisia laitteita hyväksikäyttäen ja kehittää uusia tapoja hyödyntää teknologiaa. Yritämme visioida sellaista, mitä ei ole vielä edes olemassa, Silander kertoo.

Jyväskylän yliopistossa opetusteknologiaan ja oppimisympäristöihin liittyvää tutkimusta tehdään myös Koulutuksen tutkimuslaitoksessa ja Agora Centerissä. Normaalikoulun lukiossa on meneillään Tiedeopetus MALU-aineissa -hanke, jossa myös opettajankoulutuslaitos on mukana. ■

Seminaari avasi tien naisille

■ teksti Anna-Maija Tuuliainen, kuva Olavi Nöjd (yliopiston museon kokoelma)

Kun Jyväskylän seminaarin vihkiäisiä vietettiin 14.8.1863, kansakoulunopettajan ammatti avautui Suomen naisille.

Seminaari syntyi suomalaisen yhteiskunnan muutosvaiheessa sääty-yhteiskunnasta teollistuvaksi kansalaisyhteiskunnaksi. 1860-luvulla saatiin mm. rautatie, oma markka ja valtiopäivät. Taiteen kultakausi ja suomalaisuusate vallitsivat. Rahvas kärsi nälkävuosien seurauksista kauan eliitistä.

Aluksi seminaariin tuli vain ylempien säätyjen naisia. Sääty-yhteiskunnan hajotessa naisoppilaita alkoi saapua myös maaseudulta ja alemmista säädyistä. Kansakoulunopettajan työstä kaavailtiin kutsumusammattia, eikä naisopettajien oletettu menevän naimisiin.

Ei liiaksi äitiyden ulkopuolelle

Seminaarin johtaja Uno Cygnaeus halusi nähdä nimenomaan naisia kansakoulujen opettajina.

– Cygnaeuksen mukaan opettaminen alaluokilla oli naisille sopivaa, koska se ei mennyt liiaksi äitiyden ulkopuolelle, jyvaskyläläisnaisten järjestäytymistä ja naisten kansalaisuusikäytyn hahmottamista tutkinut informaattikko **Marja Kokko** kertoo.

– Kansakoulun alempien luokkien opettamisen katsottiin kuuluvan naisille ja ylempien luokkien opettamisen miehille, valottaa akatemiaturkija **Heli Valtonen**, joka on perehtynyt laajasti seminaarin sekä sitä seuranneiden kasvatustieteiden korkeakoulun ja yliopiston historiaan.

Seminaari lakkautettiin vuonna 1934 perustetun Jyväskylän kasvatustieteiden korkeakoulun tieltä. Seminaarista valmistui kansakoulunopettajaksi 2144 naista ja 1649 miestä. Korkeakouluun pyrki jo huomattavasti enemmän naisia kuin miehiä.

–Kansa- ja peruskoulun luokanopettajakoulutus alkoi naisistua viimeistään sotien välisenä aikana. Heti sota-
vuosien jälkeen miehillä oli patoutunut koulutustarvetta ja heitä tuli selkeästi enemmän korkeakoulun opiskelijoiksi, mutta sen jälkeen ero ryöpsähti, Valtonen kertoo.

Miehiä opettajiksi kiintiöillä

Jyväskylän yliopisto perustettiin 1966. Vain muutama vuosi myöhemmin koettiin tarpeelliseksi turvata miesopiskelijoiden osuus kiintiöillä eräillä naisten suosimilla aloilla. Kasvatustieteeseen asetettiin 40 prosentin mieskiintiö vuonna 1969. Kiintiöistä luovuttiin opiskelijoiden vastustuksen takia vuonna 1971.

Lehtori Anna-Liisa Voittosaari pitämässä käsityötuntia kasvatustieteiden korkeakoulun opettajainvalmistuslaitoksen ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille vuonna 1964.

Kiintiöt otettiin uudestaan käyttöön 1980, jolloin mm. erityispedagogiikkaan päätettiin valita kumpaakin sukupuolta vähintään 20 prosenttia. Luokanopettajakoulutukseen tuli 48 naisen ja 32 miehen kiintiö vuonna 1983. Nämä kiintiöt olivat käytössä vuoteen 1988.

– Kiintiöitä käytettiin, koska katsottiin, että peruskoulun opettajiksi olisi saatava myös miehiä. Opettajan ammatin naisistuminen huolestutti miehen mallin puuttumisen takia, Valtonen kertoo.

Kiintiöistä ei enää puhuta, mutta keskustelu opettajien sukupuolesta jatkuu. Opetushallituksen mukaan vuonna 2010 luokanopettajakoulutukseen hakeneista ja hyväksytyistä naisista oli yli 70 prosenttia. Perusopetuksen opettajista ja rehtoreista naisten yhteenlaskettu osuus oli 72,8 prosenttia, mutta pelkistä rehtoreista alle puolet (42,9%). Lukioiden opettajista ja rehtoreista naisia oli 65,9 prosenttia (rehtoreina 35,4%).

Opetuslalla vallitsee yhä sama hierarkia kuin seminaarin aikana: naiset opettavat, miehet vastaavat pääosin johtamisesta.

– Miehillä OKL-tutkinto on ponnahduslauta eteenpäin esimerkiksi rehtorin virkoihin. Kasvatustieteiden tehtävän ajatellaan kai edelleen kuuluvan naisille, Marja Kokko pohtii. ■

Lähteitä:

Liisa Harjula ja Marja-Liisa Hyvönen (toim.): Harvinaisesta moninaiseksi (2004)

Arto Nevala: Korkeakoulupolitiikan tavoitteet ja todellisuus (1999)

Marjo Vuorikoski: Opettaja – sukupuoleton mallikansalainen (2005; artikkeli Tasa-arvokeskus Minna.fi:n verkkosivuilla)

Opetushallituksen Opettajat Suomessa 2010 -raportti

Salakirjeitä Seminaarinmäellä

■ teksti Anna-Maija Tuuliainen, kuva ja kirje yliopiston museon kokoelmista

Vaikka Jyväskylän seminaari oli yhteisseminaari, mies- ja naisosastot toimivat erillään toisistaan. Naisoppilaat asuivat Seminaarinmäellä H- ja D-rakennuksissa, miehet S- ja F-rakennuksissa. Seminaarin alkuaikoina paja (nykyinen hiljentymistila) oli mies- ja naisinternaatien välinen raja, jota ei saanut ylittää.

Mies- ja naisoppilaiden yhteydenpitoa valvottiin tarkasti. Vastakkaisen sukupuolen vierailut internaatin huoneissa eli ”kompeissa” oli kielletty lukuun ottamatta tarkasti valvottuja vierailupäiviä. Kaikki opiskelijat eivät mahtuneet asumaan internaattiin, joten kaupunkilaiset majoittivat heitä kortteeriin eri puolille kaupunkia. Jyväskylä oli pieni kaupunki ja kaikki tunsivat toisensa, joten sääntöjen rikkomisesta jäi helposti kiinni.

Kun yhteyttä ei saanut pitää luvan kanssa, sitä pidettiin salaa. Yliopiston museolle on lahjoitettu kirjeitä, joita Olga-niminen naisseminaarilainen sai opiskelutovereiltaan. Kirjeitä sujautettiin naisoppilaiden käteen seminaarin yhteisissä tilaisuuksissa. Miesosastolla niitä laitettiin posteljoonin laukkuun naisille vietäviksi.

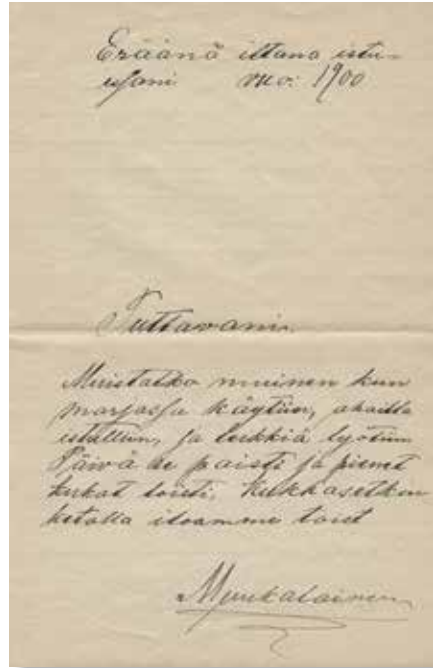
Muutakin kuin siveyskysymys

Nais- ja miesoppilaiden pitäminen erillään ei ollut pelkkä siveyskysymys. Miesoppilaat tulivat pääsääntöisesti alemmista sosiaaliluokista kuin naiset, eikä luokkien sekoittumista haluttu sallia.

Edes VPK:n tanssiaisissa kuka tahansa ei voinut lähestyä ketä tahansa. Näiden tanssiaisten oli tarkoitus lakkauttaa rahvaan omat nurkkatanssit, joissa säätyläisväen saaman tiedon mukaan ”epäsiveellisyys ja irstaus olivat johtavana henkenä”. Kun eräs miesoppilas julkesi hakea VPK:n tanssiaisissa itseään ylempisäättyistä naisopiskelijaa tanssimaan, skandaali päättyi sanomalehti Keski-Suomen sivuille.

Pariskuntia tietenkin syntyi kielloista huolimatta. Toukokuussa 1868 miesoppilas jäi kiinni vierailusta liian myöhään illalla naisseminaarin puolella. Kun vierailut vain jatkuivat, nainen joutui eroamaan seminaarista. Mies sai jatkaa opintoja saatuaan ”kovan muistutuksen sopimattomasta käytöksestä”.

Seminaarin kristillis-siveellinen henki ja tiukat moraalikäsitkelyt muuttuivat hitaasti, mikä aiheutti hankauksia uuden ajan käsitysten kanssa. Kova kuri kuitenkin löystyi vuosien mitaan. Säännöt olivat muodollisesti voimassa, mutta niitä muokattiin ajan oloon sopiviksi. ■

Kirje Olga-nimiselle naisoppilaalle vuonna 1900: Tuttavani. Muistatko muinen kun marjassa käytiin, ahoilla istuttiin, ja leikkiä lyötiin. Päivä se paisti ja pienet kukat loisti, kukkasetkin ketolla iloamme toisti. Muukalainen

Vastakkaisen sukupuolen vierailut ”kompeissa” oli ehdottomasti kielletty, mutta sääntöä ei aina noudatettu. Teksti kuvan takana: ”K-komppi ynnä Leppälän Hugi ja Ståhlberg torstaina 3 p:nä lokakuuta armon vuonna 1929 pyhässä Internaatin klo 21.30.”

Lähteet: informaattikko Marja Kokon haastattelu, akatemiaturkija Heli Valtosen haastattelu sekä Liisa Harjula ja Marja-Liisa Hyvönen (toim.): Harvinaisesta moninaiseksi (2004).

■ teksti ja kuva: Päivi Vuorio

Toista tietä opettajaksi Kokkolassa

Luokanopettajien aikuiskoulutus Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksessa kouluttaa opettajia aikuisista, jotka ovat jo hankkineet kokemusta opetustyöstä. Koulutuksen erityispiirteitä ovat muun muassa pienryhmätyöskentely ja mahdollisuus syventävään harjoitteluun ”omaluokkaharjoitteluna” kotipaikkakunnalla.

Eija Parvela-Westerinen Vantaalta aloitti opinnot tammikuussa 2012. Hän ehti tehdä luokanopettajan sijaisuuksia kymmenen vuotta ennen kuin haki luokanopettajien aikuiskoulutukseen. Koulutukseen hakevilta vaaditut vähintään 100 opintopisteen yliopisto-opinnot hän oli suorittanut avoimessa yliopistossa.

Ensimmäinen opiskeluvuosi oli Parvela-Westerisen mielestä hieno elämys.

– Olen saanut paljon vinkkejä työhön. Ajatusmaailmani on myös muuttunut. Näen nyt opetuksen kokonaisvaltaisemmin kuin aiemmin, oppiainerajat eivät tunnu niin tärkeiltä. Tietotekniset taidot ovat myös kehittyneet, sillä opetuksessa käytetään paljon tietotekniikkaa, hän kuvaa koulutuksen antia.

Tiivistähtistä opiskelua

”Laikossa” opiskellaan päätoimisesti puolitoista vuotta. Toisen opiskeluvuoden syksyksi opiskelija voi etsiä työpaikan.

Päivät ovat tiivistähtisessä opiskelussa pitkiä, ja iltaisin odottavat kirjalliset tehtävät. Parvela-Westerinen sanoo työmäärää valtavaksi, mutta pitää tiukkaa tahtia parempana kuin koulutusajan venymistä pidemmäksi.

– Olen laskenut, että olen tehnyt jo 267 tehtävää. Ne ovat kuitenkin olleet mielekkäitä ja vaatineet pohdintaa eikä pelkkää kirjojen referointia. Kokemus opettajan työstä helpottaa tehtävien tekemistä.

Toisen opiskeluvuoden kevät painottuu kasvatustieteen syventäviin opintoihin. Parvela-Westerisellä kokopäiväinen opiskelu loppuu kesäkuun puolivälissä. Toiminnallista matematiikkaa alkuopetuksessa käsittelevä gradukin on jo lähes valmis. Syksyksi hän toivoo saavansa määräaikaisen opettajan paikan Vantaalta omaluokkaharjoittelua varten.

Pienryhmistä vuorovaikutustaitoja

Opiskelijat jaetaan pienryhmiin, joissa tehdään yhdessä oppimistehtäviä ja muun muassa suunnitellaan opetusharjoittelussa tehtäviä opetuskokonaisuuksia. Yliopis-

tonlehtori **Raine Vallin** mukaan tavoitteena on kouluttaa opettajia, jotka osaavat työssäänkin suunnitella ja toteuttaa opetusta yhteistyössä esimerkiksi rinnakkaisluokan opettajan kanssa.

Eija Parvela-Westerinen sanoo suhtautuneensa aluksi epäilevästi pienryhmään, jossa kaikilla on erilainen tausta. Ryhmä on kuitenkin osoittautunut toimivaksi.

– Ryhmä on ollut mahtava. Koulussakin täytyy tehdä yhteistyötä, vaikka ihmiset ovat erilaisia eikä se toinen opettaja aina ole paras kaveri. Pienryhmä avartaa ajattelua ja tukee opiskelussa.

Kokemusten vaihto on ollut Parvela-Westerisen mielestä erityisen antoisaa.

– Olen saanut tavata erilaisia opettajan työtä tehneitä ihmisiä. Olen päässyt myös vertailemaan pienen maaseutukoulun ja kaupunkikoulun toimintatapoja.

Uusi ammatti tai lisäpätevyyttä

Liikunnanohjaajaksi aiemmin kouluttautunut Eija Parvela-Westerinen opiskelee vaihtaakseen aikuisena ammatia. Osa koulutukseen hakeutuneista taas hankkii tuplapätevyyden, kertoo Raine Valli.

– Monella opiskelijalla on aineenopettajan pätevyys ja valmistuttuaan he voivat toimia opettajina ala- ja yläkouluissa ja ehkä lukiossakin. Heillä on hyvä asema työmarkkinoilla, sanoo Valli.

Työ- ja opiskelukokemus otetaan huomioon henkilökohtaisessa opintosuunnitelmassa, joka laaditaan opin-
tojen alkuvaiheessa. ■

Eija Parvela-Westerinen kehuu luokanopettajien aikuiskoulutuksen hyvää henkeä. Tiivistä ja työläästä opiskelujasta jää hyvät muistot.

Olemisen tenho

Oli leppää loppuelokuun päivä, kun Savossa nousin sinivaunuiseen laivapikajunaan. Sillä pysyi vielä 1980-luvulla matkustamaan vaihdotta Joensuusta Turkuun. Maailma oli silloin veres ja minäkin upouusi. Tuntui kuin koko oleminen olisi ollut tulvillaan salaisuuksia sekä edessäpäin yhä odottavia mahdollisuuksia. Kaikki tuo eksistentenssihurma aineellistui siihen vaaleanpunaiseen alennustositteeseen, johon varsinainen junalippu kiinnitettiin. Väri kertoi minusta muille matkustajille sen olennaisimman seikan: olin korkeakouluopiskelija.

Olisin voinut valita Jyväskylän asemesta myös toisen yliopiston. Asia oli kuitenkin ratkaistu jo sillä hetkellä, kun astelin kohti päärakennusta. Alkava kesä oli kuin lupaus saapumisestaan tekevän suven kypsyydestä. Olin ylpeä Jyväskylästä ja sen kauniista yliopistoalueesta. Kun sitten myöhemmin opiskelin sekä Tampereen että Turun yliopistoissa, tunne ei enää ollut samanlainen. Jotakin puuttui. Maailmassa oli jo vertailukohta. Se oli Jyväskylä, joka oli perikuvana jokaiselle myöhemmälle yliopistokokemukselle. Ne olivat vain heijastuksia tuosta alkuperäisestä elämyksestä. Kenties juuri siitä merkitsee ajatus alma materista, sivistyksellistä kodista tai äitiyliopistosta. Minulle se oli silloin ja on edelleen Jyväskylän yliopisto.

Dialogoksen tulkitaan merkitsevän jotakin, mikä on yhdessä rakennettu tai keskinäisesti väliin kerätty. Se muistuttaa maata, jota kumpikaan osapuolista ei omista. Molempien on siihen jotakin itsestään annettava. Se on kummallekin jotakin ennen kohtaamatonta. Tuonkaltainen tilanne

Alkava kesä oli kuin lupaus saapumisestaan tekevän suven kypsyydestä.

on ollut läsnä omissa yliopisto-opinnoissani. Kun apulaisprofessori Jenny Lilja kertoi saksalaisesta ekspressionismista, eksistentialismista ja Martin Heideggerin filosofiasta, ympäröivä maailma katosi. Ei ollut enää olemassa mitään tiettyä aikaa eikä paikkaa. Oli vain lumo ja täyteys, jotka tekivät minusta hetkelisesti paljon syvämietteisemmän.

Kun luento sitten päättyi, palasin takaisin kuluvaan nykyisyyteen ja arki-itseeni. Silti minuun oli jäänyt jälki, olemisuurre, joka synnytti myös ikävän. Myöhemmin sen läsnäolo toteutui joskus poissaolona. Puuttumisen tunnisti. Professori Tarmo Kunnaksen luennoilla dialogos palasi takaisin. Jenny Lilja ja Tarmo Kunnas olivat kerronnallisen opetustaiteen mestareita. Olen ollut onnekas, kun olen saanut haluttua heidän luennoillaan.

Jyväskylä minussa ja minä Jyväskylässä: koti yliopisto on muokannut minut minuksi. Se on opettanut minut olemaan olemassa runollisesti – alituudessa tuoreuden tilassa.

Matti Itkonen

FT, KT, kulttuurikasvatuksen dosentti, opetusalan kirjallisuus- ja kulttuurikasvatuksen filosofiset kysymykset, opettajankoulutuslaitos

■ teksti Tessa Horila, kuvat Petteri Kivimäki ja Siiri Pajunen

Tieteen päivillä kuljettiin kriisistä kriisiin

Onko kriisi uhka vai alku? Tätä kysyttiin Tieteen päivillä. Agorassa 19.–20.3. järjestetty tapahtuma keräsi paikalle runsaasti kaiken ikäistä, tieteestä kiinnostunutta yleisöä.

Tapahtuma tarjosi tiedonnälkäisille monipuolista näkökulmaa kriiseihin. Tiistaina 19.3. luentojen aiheina olivat yhteiskunnan, talouden, verkkomaailmojen, koulutuksen ja suomen kielen kriisit.

Koulutusaiheisessa sessiossa pohdittiin koulun roolia syrjäytymisen edistämiseksi ja ehkäisemiseksi. Esillä olivat koulutuksen periytyvyys sekä suomalaisnuorten lukutaito. Yliopistonlehtori **Sari Sulkusen** mukaan suomalaisnuoret ovat kansainvälisesti verraten hyviä lukemaan, mutta heikompia lukijoitakin on.

Lukemistottumukset ovat muuttuneet, ja lukemis- ja opiskelustrategioiden opettaminen ja tehostaminen on jäänyt paitsioon.

Tytöistä kolme prosenttia on heikkoja lukijoita, pojista kolmesta. Sulkusen mukaan tyttöjen heikkoon lukutaitoon vaikuttavat esimerkiksi kodin alhainen sosiaalinen, kulttuurinen tai taloudellinen asema. Pojilla kodin kulttuurisidonnaisuuden vähäisyys sekä yksinhuoltajaperheistä vaikuttavat.

– Sekä tytöillä ja pojilla merkitystä on myös sillä, että koulun opetuskieli on eri kuin äidinkieli, Sulkunen kertoi.

Turun yliopiston professori **Osmo Kivinen** pohti alustuksessaan muun muassa menestyksen ja koulutuksen välistä suhdetta. Hän huomautti, että nyky-yhteiskunnassa ”rikkaaksi, kauniiksi ja kuuluisaksi” voi päätyä ilman koulutustakin.

– Toisaalta koulutuksella on muitakin arvoja kuin työvoiman tuottaminen. Sivistys, ja mitä näitä nyt oli, Kivinen lohkaisi.

Viestintä tärkeässä roolissa

Keskiviikon ohjelmassa paneuduttiin kriisiviestintään, ydinvoiman riskeihin, liikunnan ja urheilun kriiseihin sekä yliopistoyhteistyön ja yrittäjyyden mahdollisuuksiin.

Kriisiviestintäluennolla projektitutkija **Pauliina Paltala** huomautti, että erilaiset luonnontieteelliset ja suuronnettomuudet ovat 2000-luvulla olleet jyrkässä nousussa. Organisaatioiden tulee myös varautua erilaisiin kriisitilanteisiin ja niistä viestimiseen sekä niitä ennen, niiden aikana että kriisin jälkeen.

Helsingin yliopiston lehtori **Salli Hakala** puhui kriisijohtamisesta mediayhteiskunnassa sekä professori **Marieta Vos** kriisien ja sosiaalisen median suhteesta. Sosiaalinen media on tuonut haasteita, mutta myös tehnyt kriisiviestinnästä vuorovaikutteista.

– Esimerkiksi viranomaiset ja pelastusorganisaatiot voivat sen avulla toimia paremmin yhteistyössä kansalaisten kanssa, kertoi Vos.

Tottuneesti digimaailmassa

Pienemmille tieteen ystäville oli tarjolla Lasten yliopisto, jossa eka- ja tokaluokkalaiset pääsivät sukeltamaan tiedemaailmaan. Työpajoihin osallistui lähes 300 lasta päivien aikana. Kemian pajassa tehtiin pieniä kokeita, kielisuihkutuksessa tutustuttiin kielien leikin kautta. Teknologian voimaeläimet vauhdissa -työpajassa lapset muun muassa tekivät laskutehtäviä tabletilaitteilla ja harjoittelivat älypuhelimilla QR-koodien lukemista.

Halssilan koulun tokaluokkalaiselle **Martta Salmulle** kyseessä ei ollut ensikosketus älylaitteisiin, sillä hänen isällään on älypuhelin. Martan ja hänen luokkakaverinsa **Karine Uwinezan** suosikkipiste työpajassa oli liiketunnistinpeli, jossa käsiä huitomalla piti häätää hiiriä juustokimpaleen ympäriltä.

– Siinä oli kiva idea, ja pääsi heilumaan paljon, tytöt kertoivat yhdessä tuumin.

Avoimet yleisöluennot keräsivät päivien aikana noin 400 kuulijaa. Lisäksi ohjelmassa tarjolla oli ikääntyneille muistelutyöpajoja sodanjälkeisestä Suomesta. Kysy profalta -radiolähetyksessä käsiteltiin niin ikään luentoteemanakin ollutta urheilun ja liikunnan maailmaa ja sen kriisejä. ■

Yliopistonlehtori Sari Sulkunen puhui heikosta lukutaidosta ja sitä selittäivistä tekijöistä tytöillä ja pojilla.

iiketunnistinpeli laittoi tokaluokkalaiset Saana Lehtosen, Aada Monosen ja Laura Suomalaisen liikkeelle.

Martta Salmu ja Karine Uwineza lukivat älypuhelimilla QR-koodeja Tekniikan voimaeläimet -työpajassa.

Lapset pääsivät itse toimimaan ja käyttämään teknologian vemppeitä. Konsta Linjama ja Leevi Porkka ohjailivat voimaeläintä kartalla.

■ teksti ja kuva Anna-Maija Tuuliainen

Kroppa kaipaa liikuntaa

Professori Arja Häkkinen tutkii tuki- ja liikuntaelinsairauksia ja fyysisen aktiivisuuden terveyttä edistäviä vaikutuksia eri sairaus- ja ikäryhmissä. Terveystieteen laitokseen sijoitettu professuuri perustuu yliopiston ja Keski-Suomen sairaanhoito-piiriin yhteistyösopimukseen.

Olet tehnyt pitkän uran lääkintä- ja erikoislääkintävoimistelijana. Mikä sai hakeutumaan yliopistouralle?

Valmistuin lääkintävoimistelijaksi 1977, minkä jälkeen luin työn ohessa kansanterveystieteiden kandidiksi. Kolme lasta piti minut kotona 1980-luvun, sitten piti saada uusia haasteita. Väittelin terveystieteiden tohtoriksi 1999 nivelreumapotilaiden terapeuttisesta kuntoutuksesta.

Ilman vankkaa kliinistä työkokemusta ja maan edistyksellisintä fysiatrian sairaalayksikköä en olisi voinut siinä vaiheessa jatkaa urapolkua. Yliopistolla ei ollut alan tutkijanpaikkoja, eikä sairaalamaailma tuntenut tuolloin tutkijan nimikettä. Sairaala jousti ja minulle kehitettiin uusi liikuntafysiologin nimike.

Mitä tutkit tällä hetkellä?

Keskeisin tutkimusalueeni on tuki- ja liikuntaelinsairaiden harjoitusterapia. Selän jäykistysleikatuille perustimme vuonna 2008 yhdessä TAYS:n ortopedi, LT **Marko Nevalan** ja kansainvälisten yhteistyökumppaneidemme kanssa selkärekisterin, jossa on seurannassa lähes 900 potilasta. Hankkeeseen liittyy myös satunnaistettu harjoitustutkimus leikkauksen jälkeisestä aktiivisesta kuntoutuksesta.

Reumapotilaiden hoidossa olemme olleet urauurtavia yhdessä reumaprofessori emeritus **Pekka Hannosen** ja

Arja Häkkinen kliinisen fysioterapian professori

Professori Arja Häkkinen liikunta- ja terveyslaboratorion tutkimustuolissa.

”Terapiamenetelmien vaikuttavuus on osoitettava tieteellisesti.

yllilääkäri **Tuulikki Soka**n kanssa. Passiivisten hoitojen tilalle on tuotu voima- ja kestävyysharjoittelua, minkä alkuaikoina pelättiin lisäävän niveltuhoja, mutta radiologiset seurantakuvaukset osoittavat, että näin ei ollut.

Tieteelliset julkaisumme huomioidaan maailmanlaajuisesti terapiamenetelmien vaikuttavuudesta tehtävissä suosituksissa ja tieteellisissä katsausartikkeleissa.

Millaista fysioterapia on akateemisena oppiaineena?

Terapiamenetelmien vaikuttavuus on osoitettava tieteellisesti. Teemme tavallaan ”ihmiskokeita”, koska seuraamme harjoittelun vaikutuksia kudostasolla. Siedettävyyden osalta tutkimme, miten harjoittelu vaikuttaa mm. tulehdusarvoihin, hormonipitoisuuksiin, luun tiheyteen tai nivelruston kuntoon. Potilaan osalta seurataan muun muassa toimintakyvyn ja elämänlaadun muutoksia. Poliittiset tahot ja maksajat ovat kiinnostuneita saavutettavasta terveyshyödystä.

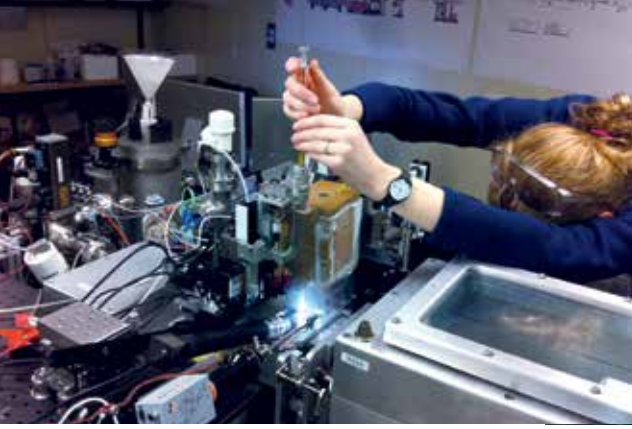
Millaista yhteistyötä yliopisto ja sairaanhoitopiiri tekevät?

Suurin osa tutkimuksestani tehdään sairaalan puolella yhteistyössä eri erikoisalojen asiantuntijoiden kanssa. Kliinisen tutkimuksen puolella on myös vahva valtakunnallinen ja kansainvälinen verkosto.

Yhteistyö on vahvaa myös yliopiston sisällä. Liikuntabiologiassa on paras tieto ihmisen harjoitettavuudesta, jota potilasiinkin voidaan soveltaa. Ei ole selkeää sairautta, johon liikunta ei sopisi joko hoidoksi tai ennaltaehkäisyksi!

Mitä teet vapaa-ajallasi päästäksesi irti tutkimustyöstä?

Viikonlopuistakin on nipistettävä työhön, joten sitten kun hetki koittaa itselle, en kaipaa luksusta. Arkiset askareet rentouttavat: kaikenlaisen liikunnan lisäksi marjastusta, mökkeilyä ja auton pesua. Vanhojen aarteiden keräilykin meinaa viedä mukanaan: kirjoja, Arabian kippoja, työkaluja... Mutta miten löytyisi into noihin sisällä tehtäviin kotitöihin? ■

Tutkija Elizabeth Smith siirtää kuvattavia soluja mikroskooppiin. Siirto vaatii äärimmäistä tarkkuutta.

Näkymä laboratorion ikkunasta. Alla siintelevät San Franciscon lahti ja Golden Gate.

Virustutkimusta Berkeleyyn kukkuloilla Kaliforniassa

Jotta virussairauksia voisi hallita, on ensin tunnettava vihollisen eli viruksen toimintatavat. Virus tunkeutuu soluun sen luontaisia sisäänkuljetusreittejä pitkin ja monistuu siellä. Solun sisälle päästään DNA-perimän sisältävät virukset luovivat soluliman läpi tumakalvolle ja tumaan.

Ryhmäni tutkimus keskittyy paljastamaan virusten tumakuljetuksen yksityiskohtia ja virusinfektion aikaansaamia muutoksia tuman rakenteissa.

Nykyaikainen biologinen solutason tutkimus perustuu suurelta osin kuvantamiseen. Huipputasoinen mikroskoopin prototyyppiä on yleensä mahdollista käyttää vain siellä, missä se on kehitetty. On siis pakettava solut ja virukset ja lähdeävä matkaan.

Onneksi Jyväskylän yliopisto tukee kansainvälistä yhteistyötä. Rehtorin liikkuvuusrahoitus mahdollisti kuvantamisyhteistyömatkani Lawrence Berkeley National Laboratoryyn (LBNL) Kaliforniaan alkuvuodesta 2013. LBNL on pääosin fyysikoiden kansioittama tutkimuksen huippuyksikkö, joka on rakentunut hiukkaskiihdyttimen ympärille Berkeleyyn kukkuloille, San Franciscon lähelle.

Vierailun järjestymisen mahdollisti myös se, että fyysikan professori **Jussi Timonen** on luonut tiiviin yhteistyön laboratorion biologiseen kuvantamiseen keskittyvän yksikön johtajan, professori **Carolyn Larabellin** kanssa.

Ryhmä on kehittänyt uraauurtavan mikroskoopin, jolla voidaan analysoida biologista materiaalia ainutlaatuisella tavalla. Laite mahdollistaa solun ja sen rakennesosten kolmiulotteisen kuvantamisen, jolloin saadaan yksityiskohtaista tietoa rakenteiden, esimerkiksi tuman, kromosomien tiheydestä ja jakaumasta. Omassa tutkimussessamme Berkeleyssä selvitimme viruksen aiheuttamia muutoksia tumarakenteissa ja kromatiinissa.

Jo saapuminen vihreään kukkivaan maisemaan, jossa aurinko tuntuu paistavan aina, herätti talviunesta. Kun vielä lisätään laboratorion innostunut ja äärimmäisen ystävällinen ilmapiiri sekä tekninen taitavuus, maaperä onnistuneille kokeille oli valmiina. Tämän kaiken siivittäjänä ja kuukauden huolellisten valmistelutöiden jälkeen varsinainen virusinfektoitujen solujen kuvantaminen onnistui mainiosti.

Tulokset valaisevat viruksen aiheuttamia dramaattisia muutoksia tumarakenteissa ainutlaatuisella tavalla. Lisäkokeita tehdään yhteistyössä Jyväskylässä ja Lyonissa Ranskassa. Tulosten analysoinnin jälkeen tutkimuksesta kootaan artikkeli tieteelliseen julkaisuun.

Yhteistyöprojekti on oiva esimerkki siitä, kuinka eri alojen taitajat, fyysikot, solubiologit ja virologit, ympäri maailmaa luovat yhteistyössä tutkimusprojektin, joka valottaa tutkimusongelmaa aivan ainutlaatuisella monitieteisellä tavalla.

teksti ja kuvat: Maija Vihinen-Ranta
dosentti, FT, ryhmänjohtaja
bio- ja ympäristötieteiden laitos

NIKI RUTANEN

■ teksti Miikka Kimari, kuva Siiri Pajunen

Joensuusta Jyväskylän rannalle

Opintopalvelujohtaja **Mari Ikonen** on vielä tuore tuttavuus kampuksella, sillä hän aloitti työssään elokuussa 2012. ”Liperin likka” eli syntyperäinen pohjoiskarjalainen tuli Keski-Suomeen Joensuusta, missä hän työskenteli Itä-Suomen yliopiston yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunnan johtavana hallintopäällikkönä. Yliopistokokemusta hänelle on kertynyt myös Sibelius-Akatemiasta.

Koulutukseltaan Ikonen on filosofian maisteri pääaineenaan ruotsin kieli. Jyväskylään hänet veti kiinnostava työpaikka sekä miehen työ yliopistossa. Reilun puolen vuoden pestin jälkeen valinta tuntuu oikealta.

– Jyväskylä on ollut iloinen yllätys. Yliopistolla on tekemisen meininki ja myös kaupunki on vireä ja nuorekas. Liikunta ja urheilu ovat perheemme sydäntä lähellä ja tämä on osoittautunut oikeaksi urheilukaupungiksi.

Ikonen luotsaa Opintopalvelut-vastuualuetta, johon kuuluvat hakija- ja opiskelijapalvelut, opintotuki, kansainväliset palvelut ja työelämäpalvelut. Kaikkiaan hänen vastuualueellaan työskentelee 28 henkilöä. Opintopalvelujohtajan työpäivät ovat sujuneet vauhdikkaasti. Vaikka yliopistomaailma on tuttu, vaatii uuteen organisaatioon ja sen toimintatapoihin perehtyminen oman aikansa.

– Opiskelijavalinnan muutokseen valmistautumista, yhteistyötä tiedekuntien kanssa, koulutusneuvoston sihteerin työtä, erilaista työryhmytyöskentelyä (esim. Student Life), palautejärjestelmän kehitystyötä ja Keski-Suomi ennakoi -hanketta, hän luettelee ajankohtaisimpia toimia kysyttäessä.

Uusi yhteishaku mietityttää

Vuonna 2014 uudistuva yhteishaku pyörii monen yliopistolaisen huulilla. Samalla askarruttaa myös se, mitä muutos käytännössä tarkoittaa ja miten se vaikuttaa Jyväskylän yliopiston hakijamääriin. Kevästä 2014 alkaen yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin haetaan saman hakujärjestelmän kautta yhteishaussa. Hakija voi valita enintään kuusi hakukohdetta ja hänen on laitettava ne ensisijaisuusjärjestykseen. Yhteishaussa hakija voi tulla valituksi vain yhteen hakukohteeseen. Avoimia kysymyksiä on vielä paljon.

– Yliopistolain uudistus on pyydetty vielä kertaalleen eduskunnan sivistysvaliokunnan kuultavaksi, joten tällä hetkellä (maaliskuussa) emme vielä tiedä sen lopullista muotoa. Etenkin vuosi 2015 eli uudistuksen toinen vaihe on vielä osittain hämärän peitossa.

Opintopalvelujohtaja uskoo, että Jyväskylän yliopiston suosio säilyy myös uudessa järjestelmässä, kun siihen valmistaudutaan huolella.

– Totta kai muutoksessa huolettava esimerkiksi se, miten varmistamme sen, että Jyväskylän yliopisto mahtuu mahdollisimman monen hakupapereissa kuuden kohteen joukkoon. Yhteistyö yliopiston eri tahojen kanssa ja abimarkkinointiin panostaminen ovat onnistumisen edellytyksiä, hän päättää. ■

VAPPU

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON MUSEO

Jyväskylän seminaarin opettajakokelaat lipunluovutusseremoniassa vappuna 1913.

PETTERI KIVIMÄKI

Vähemmän vakavameisiä kasvatustieteen opiskelijoita Kirkkopuistossa vappuaattona 2005.

Vappu oli seminaarissa tärkeä lippujuhla, joka huipentui toverikunnan lipun luovuttamiseen. Lippu luovutettiin seuraavan vuoden kokelasluokalle, yksi opettajaksi valmistuvista piti puheen, ja kokelaiden sekakuoron laului.

Seminaarin ensimmäinen lippu on vuodelta 1866, jolloin

naisosaston oppilaat luovuttivat tekemänsä lipun lahjaksi miesoppilaille.

Seminaarin oppilas **Alexander Ramstedt** kuvasi päiväkirjassaan vapunpäivää 1872 näin:

“Aamulla klo 10:n aikaan kulki akkunani sivu juhlaletken etujoukot, naisoppilaat opettajattarineen. Miesoppilaat kan-

toivat kukilla ja nauhoilla koristettua vappuriukua. Etukynnessä kulkivat laulajat. Seminaarin valkoinen silkkilippu liehui vapaana tuulessa. Komealta sen viheriäinen kannel kuvastui aamuauringon valossa. Kirkkaana siinä hohti kultahelmillä piirretty lause: ”Pysy Suomessa pyhäinä!”

“Kuljettiin n. Suomen virsita Vaasantietä ja saavuttiin Syrjälän tasangolle, johon vappuriuku pystytettiin laulujen ja hurraahuutojen kaikuessa. Heti muodostettiin suuri rinki sen ympärille ja rinki kesti hyvän aikaa, kunnes neitokset ilmoittivat, että kahvi on valmista. Kahvin jälkeen astui Vuori vappuriuun luo ja kovalla äänellä lausui seipittämänsä runon. Sen jälkeen juoksimme hippaa, leskeä ja heitimme palloa.”

Nykyisin opiskelijavappuun kuuluu Minna Canthin patsaan lakitus vappuaattona Kirkkopuistossa. Patsaan lakittaa Amazing Race Jyväskylä -kaupunkisuunnistuksen voittajajoukkue. Vappupäivänä opiskelijoita kokoontuu Harjulle ylioppilaskunnan järjestämälle vappupiknikille, jolle rehtori ja vararehtorit ovat perinteisesti osallistuneet. ■

Tiedonjyvä esittelee
juhlavuoden numeroissaan tapahtumia seminaarin, kasvatustieteen korkeakoulun ja yliopiston 150 vuoden varrelta. Tuokiokuvia julkaistaan vuoden aikana myös yliopiston verkkosivuilla.

Väitelleet 9.2.–31.3.2013

Täydelliset väitöstiedot, vastaväittäjät ja kustokset: www.jyu.fi/vaitokset

9.2.2013
LitM Jouni Kallio, biomekaniikka, Motor unit activation and spinal excitability in young and elderly males during isometric and dynamic muscle actions.

15.2.2013, **DI, YTM Suvi Huttunen**, yhteiskuntapolitiikka, Sustainability and meanings of farm-based bioenergy production in rural Finland.

15.2.2013
Ekonomi, KTM Raija-Helena Niemelä, yrittäjyys, Kokemukset ja opettajien väliset erot osaamisen tunnistamisen kehittämisessä. Sisäisen yrittäjyyden, psykologisen omistajuuden ja työnilon näkökulma.

15.2.2013
THM Ritva Sakari, fysioterapia, Mobility and its decline in old age. Determinants and associated factors.

22.2.2013
FL Pirkko Martti, musiikki, Äänen retoriikka lastenmainoksissa. Musiikki, äänitehosteet ja puheen ei-kielelliset elementit vaikuttamisen välineinä.

22.2.2013
PsM, VTM Lotta Tynkkynen, psykologia, Adolescents' Career Goals in Social Context.

1.3.2013
FM Marina Himanen, ympäristötieteet ja -tekniikan, Role of Low-weight Carboxylic Acids in Phytotoxicity of Composts.

8.3.2013
FM Rattanaporn Norarat, fysiikka, Development of imaging with MeV ions.

8.3.2013
FM Merja Pulkkanen, akvaattiset tieteet, Under-ice temperature and oxygen conditions in boreal lakes.

15.3.2013
FL Heli Ratia, ympäristötieteet ja -tekniikka, Ecotoxicological status of a watercourse recovering from heavy loading by pulp and paper industry.

16.3.2013
FL Mari Pienimäki, nykyympäristön tutkimus, Valokuvien kriittinen tulkittaminen medialukutaitona ja laajityypittely sen kehittäjänä.

16.3.2013
LitM Anu Valtonen, fysioterapia, Asymmetrical Muscle Strength Deficit, Mobility Limitation and Aquatic Resistance Training in Persons With Knee Osteoarthritis.

21.3.2013
FM Samu Kytölä, englannin kieli, Multilingual language use and metapragmatic reflexivity in Finnish internet football forums. A study in the sociolinguistics of globalization.

21.3.2013
FM Kaisa Rikalainen, ekologia ja evoluutiobiologia, Genetic diversity in the wild - cyclic population dynamics and population isolation.

22.3.2013
FM Ville Mäkinen, fysiikka, Modeling the atomic and electronic structure of nanoparticle-ligand interfaces.

23.3.2013
LitM Leena Aarto-Pesonen, liikuntapedagogiikka, Tää koulu ei oo tehnyt musta pelkkää jump-pamaikkaa – Substantiivinen teoria aikuisoppijan ammatillisen kasvun holistisesta prosessista liikunnanopettajakoulutuksessa.

23.3.2013
YTM Jarkko Haapanen, valtio-oppi, Adapting to World Trends: A Rereading of the May Fourth Movement Radicalization.

23.03.2013
FM Janne Kaiikka, fysiikka, Density functional / molecular dynamics simulations of phase-change materials.

Työ ja perheet kohtaavat tuulikaapissa

Lapsiperheissä eletään kiireistä arkea. Kun vanhemmat käyvät töissä ja lapsilla on omat menonsa, tulee kodin tuulikaapista keskeinen kohtaamispaikka.

Tuija Vasikkaniemi tarkasteli psykologian väitöstutkimuksessaan vanhempien työn myönteisten ja kielteisten kokemusten yhteyttä lasten hyvinvointiin. Hän selvitti myös, toimiko vanhemman kasvatusyhtiä välittävänä tekijänä vanhempien työn kokemusten ja lasten hyvinvoinnin välillä.

Tulokset osoittivat työn negatiivisten kokemusten selittävän suoraan lapsen ahdistuneisuutta tai ärtyneisyyttä. Sen sijaan kasvatusyhtiä ei toiminut välittävänä tekijänä. Ohjaava kasvatusyhtiä oli kuitenkin myönteisesti yhteydessä kokemukseen vanhemmuuden onnistumisesta ja sitä kautta välillisesti yhteydessä myös lasten oireiluun.

– Tämä oli jokseenkin yllättävä tulos. Kasvatus on ilmeisesti pitkäjänteisempi tekijä ja tässä yhteydessä suurempi vaikutus on niin sanotuilla ”hot spotteil-

la”, kotiintulo- ja lähtöhetkillä, joissa työhön liittyvät tunteet kulmineituvat, Vasikkaniemi toteaa.

Työn koettiin heijastuvan sitä negatiivisemmin perheessä, mitä tyytymättömämpi ja uupunempi vanhempi oli. Sekä lasten, äitien että isien mielestä työstä oli kuitenkin tullut kotiin enemmän myönteisiä kuin kielteisiä asioita. Lasten myönteiset kokemukset vanhempien työstä selittivät myönteistä it-

searvostusta, joka oli yhteydessä vähäisempiin käyttäytymiseen ja tunteisiin liittyviin oireisiin.

– Noin kymmenen prosenttia lapsista koki voimakasta negatiivista siirräntää. Tällainenkin luku on tavallaan paljon, vaikka se on vain pieni osa lapsista, toteaa Vasikkaniemi.

Työpaikkojen perhemyönteisyys ja vanhemmuuden tukeminen lisäisivät lasten hyvinvointia. Työelämä kaipaisi jouston mahdollisuutta. Vanhempia voisi tukea näkemään arjen tilanteita enemmän lasten näkökulmasta.

– Työn joustavuus on yhteiskunnallinen asia, ei pelkästään työnantajien harteilla. Kyse on lasten, perheiden ja koko yhteiskunnan hyvinvoinnista, Vasikkaniemi kertoo. ■

Tessa Horila

16.3.2013, **PsL** Tuija Vasikkaniemi, psykologia, Vanhempien työ, työn siirräntä kotiin ja lasten hyvinvointi - kohtaamisia tuulikaapissa.

Luontomuseon harvinaisuudet päivänvaloon

Ihmisiä ovat aina kiinnostaneet harvinaiset, eksoottiset ja erikoiset asiat. Uusi vaihtuva näyttely esittelee harvinaisuuksia Luontomuseon kokoelmien kätköistä. Kokoelmassa on muun muassa erilaisia eksoottisia eläinlajeja, joita Suomessa ei esiinny. Tällaiset lajit eivät kuitenkaan sovellu museon perusnäyttelyyn, sillä sen tarkoituksena on esitellä erityisesti Keski-Suomen lajeja.

Näyttelyn esineet kertovat osaltaan museon kokoelmien sekä luonnontieteellisen opetuksen ja tutkimuksen historiasta. Luontomuseon vanhimmat kokoelmat olivat osa Jyväskylän seminaarin ja kasvatustieteellisen korkeakoulun luonnontieteellisiä opetuskoelmia. Opetusmateriaaliksi kerättiin muun muassa eri maiden eläin-, hyönteis- ja kasvinäytteitä, joiden avulla opeteltiin tunnistaa-

maan eri lajeja. Museon kokoelmista löytyy muun muassa Seminaarin ensimmäisen johtajan, Suomen kansakoulun ”isän”, **Uno Cygnaeuksen** keräämiä kolibreja ja papukaijoja sekä **Lars Levi Laestadiuksen** keräämiä kasvinäytteitä. Nykyään museon kokoelmia käytetään ja kartutetaan erityisesti yliopiston ja ympäristöviranomaisten tutkimushankkeissa ja luontoselvityksissä. ■

Kokoelmien kätköistä -näyttely

Keski-Suomen Luontomuseossa Harjulla

10.5.–27.10.2013

Avoimna: ti–pe 11–18, la–su 12–17.

Pääsymaksut: 4/2 euroa (aik./opisk.).

Alle 18-vuotiaille sekä biologian ja museologian opiskelijoille vapaa pääsy.

Perjantaisin kaikille vapaa pääsy.

luontomuseo@jyu.fi

www.jyu.fi/erillis/museo/luonto

ISTOCKPHOTO

Huippu-urheilu tuottaa voittajia ja uhreja

■ teksti Tessa Horila

Ammattiurheilussa on liikuntasosiologian professori **Hannu Itkosen** mukaan lanseerattu ”urheilun hyvä kertomus”, joka kasvattaa ja rakentaa kansakuntaa. Urheilun katsotaan opettavan sääntöjen kunnioitusta, kurinalaisuutta ja voiton tavoittelua. Se on myös tuottanut kansakunnille esikuvia, joita ylevöitetään ja palkitaan.

SIIRI PAJUNEN

– Urheilun taloudellisia voittajia ovat tähtitieteellisiä tuloja tekevät menestyvät urheilijat, urheiluorganisaatiot sekä tuotetaan mainostavat suuryritykset, Itkonen totesi.

Kaikista ei urheilumaailmassa kuitenkaan ole voittajiksi. Lisääntynyt voiton tavoittelu on tuottanut myös uudenlaisia

Liikuntasosiologian professori Hannu Itkonen.

urheilun riskejä, uhkia ja uhreja.

– Kilpailun kiristytessä vauhti ja vaaralliset tilanteet lisääntyvät jatkuvasti. Väkivalta- ja äärimmäisyyslajit ovat nostaneet suosiotaan. Nykyään vaaditaan verta kentälle, Itkonen linjasi.

Doping on merkittävä uhka

Kiristyvät kilpailutavoitteet ovat tuoneet mukanaan myös dopingin, joka on merkittävä uhka urheilun normistolle ja riski urheilijoiden terveydelle. Oman uhkansa muodostaa nykyään myös epärehellinen rahastus, kuten manipuloitu vedonlyönti.

Urheilumaailma tuottaa erilaisia uhreja. Uhreja saattaa syntyä esimerkiksi liiasta riskinotosta, vastustajan vahingoittamaksi joutumisesta tai oman suorituskyvyn ääri rajoilla urheilusta. Myös yleisö voi joutua urheilun uhriksi.

– Joku voi esimerkiksi tietämättään tulla väärän värisessä paidassa jalkapallopeliiin, ja joutuakin huligaanien pahoinpitelemäksi, kertoi Itkonen.

Tunnettuja urheilun uhreja ovat ”uhrisankarit”, ku-

ten tavalla tai toisella loppuun palaneet urheilijat, jotka ovat aktiiviuransa jälkeen ongelmissa. Itkosen mukaan huippu-urheilun maailma ei anna urheilijoille eväitä ”tavalliseen” maailmaan siirtymiseen. Huippu-urheilijan rooliin voi addiktioita.

Hannu Itkonen puhui urheilun riskeistä, uhista ja uhreista Tieteen päivillä 20.3. Itkosen alustuspuheen- vuoro oli osa liikunnan ja urheilun kriisejä käsittelevää luentoa. Itkonen korosti puheenvuorossaan urheilun olevan mitä suurimmassa määrin sosiaalista toimintaa ja yhteiskunnallinen ilmiö, joka ei poikkea muusta

maailmanmenosta.

Huippu-urheilun kiinnostavuus on lisääntynyt talou- dedussa ja mediassa. Samalla sen riski-, uhka- ja uhriva- likoima on laajentunut ja saanut uusia sävyjä. ■

Kilpailun kiristytessä vauhti ja vaaralliset tilanteet lisääntyvät jatkuvasti.

TERVEYSVINKKI

Oivasta apua stressiin, unettomuuteen ja ahdistukseen

Jyväskylän yliopisto ja VTT ovat kehittäneet älypuhelimissa toimivan Oiva-harjoitusohjelman lievittämään stressiä ja parantamaan elämänla- tua. Oiva on ensimmäinen hyväksy- mis- ja omistautumisterapiaan pe- rustuva älypuhelinsovellus.

Ohjelman harjoitusten avulla opi- taan tietoisuustaitoja eli kykyä kes- kittyä hetkeen kokonaisvaltaisesti, ajatusten hyväksyntää, omien arvo- jen tunnistamista sekä kehontunte- mukseen ja rentoutumiseen liittyviä taitoja.

Oiva-sovellusta testattiin pienes- sä esitutkimuksessa vuonna 2012. Siihen osallistuneet kokivat elämän- laatunsa parantuneen, ja aktiiviset käyttäjät kokivat stressin vähenty- neen. Oivasta oli apua esimerkiksi nukahtamisvaikeuksiin, ikävien aja- tusten käsittelyyn ja omien arvojen selventämiseen.

Parhaillaan on menossa laaja monikeskustutkimus, johon osallis- tuu lievästi ylipainoisia henkilöitä, joilla on metabolisen oireyhtymän riskitekijöitä. Lisäksi joukko ensim- mäistä lastaan odottavia perheitä testaa Oivaa tänä keväänä.

Älypuheliimiin suunniteltu Oiva- harjoitusohjelma perustuu hyväk- symis- ja omistautumisterapiaan, joka on osoittautunut tehokkaaksi työperäisestä stressistä tai masennuksesta kärsivien hoi- dossa.

– Kokemukset ovat olleet erittäin lupaavia ja käyttäjien palaute on ol- lut hyvin myönteinen, kliinisen psy- kologian ja psykoterapian professori **Raimo Lappalainen** kertoo.

Oivan vaikuttavuuden ja hyödylli- syyden tutkimiseen osallistuu psy- kologian laitoksen lisäksi professori Urho Kujalan ryhmä terveystieteen laitokselta sekä tutkimusryhmiä Itä- Suomen ja Helsingin yliopistosta, VTT:ltä sekä työterveyslaitokselta.

Tavoitteena on saada Oiva-ohjel- ma yleiseen käyttöön vuoden 2013 aikana.

Psykologian laitos on kehittänyt sovelluksen sisällöt, määritellyt har- joitusohjelman rakenteen ja muo- kannut harjoitusten sisältöä älypu- helimeen sopivaan muotoon.

– Kehitystyön aikana olemme tehneet tiivistä yhteistyötä VTT:n tutkijoiden kanssa. Mobiilisovelluk- sen tekeminen vaatii, että me psy- kologian puolelta ymmärrämme tek- nisen ratkaisun asettamat rajoituk- set ja VTT:n teknologia-asiantuntijat puolestaan ymmärtävät, mihin me interventiossa pyrimme, Lappalai- nen sanoo.

Oiva-harjoitusohjelma avaa Lap- palaisen mukaan uudenlaisen nä- kökulman hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Perinteisesti hyvin- vointi-interventioissa on annettu tietoja ja neuvoja, mutta Oiva sisäl- tää paljon kokemuksellisia harjoi- tuksia.

– On ollut varsin haastava tehtä- vä luoda puhelimeen interventio, jonka tavoitteena on tehdä yksilöllinen motivaatioanalyysi, muutoses- teiden käsittely ja yksilöllinen akti- vointi muutokseen, Lappalainen to- teaa. ■

- 17.4. Fysioterapian tiedesymposium
 18.4. Kirjadykkausta kirjastolla
 19.–20.4. Jyrock-festivaali
 20.4. Jyväskylän yliopiston puhallinorkesteri Puhkupillien 30-vuotisjuhlakonsertti
 22.–28.4. Opiskelijoiden 6-lajiset SM-kisat
 23.4. Terveystieteiden laitoksen IX Tieteen päivä
 30.4.–1.5. Vappu, opiskelijatapahtumia
 7.5. Konneveden tutkimusaseman 30-vuotisjuhla
 10.5.–27.10. Kokoelmien kätköistä -näyttely, Keski-Suomen luontomuseo
 13.5. Flooran päivä, promootio sepeleensitojattaren julkistaminen
 15.5. Nanotieteiden yrityspäivä
 15.5. Uusien professoreiden juhluunnot
 16.5. Juhlavuoden pää tapahtuma: 150 vuotta tulevaisuudessa
 16.–17.5. Kiellipedagogiikan konferenssi: KieliPeda2013
 18.5. Yläkaupungin Yö
 21.–22.5. Metodifestivaalit
 23.–25.5. International Conference: Mobile Telephony in the Developing World
 24.5. Henkilöstön luontoretki Leivonmäelle
 25.5. Maakuntatapahtuma: Leivonmäen luontoretki
 3.–5.6. Soveltavan kielentutkimuksen kesäkoulu
 4.6. Kasvatustieteiden tiedekunnan publiikki
 4.6. Liikuntatieteellisen tiedekunnan publiikki
 5.–7.6. Kansainvälinen sosiolingvistiikan konferenssi
 10.–11.6. Kasvatuksen historian päivät: Opettajankoulutus 150 vuotta
 10.–18.6. International Symposium on Educational Reform, ISER
 11.–15.6. The 3rd International Conference on Music & Emotion, ICME3
 11.–12.6. Witchcraft, Magic and Popular Religion – XI Gustav Vasa Seminar
 12.–13.6. Liikuntatieteen Päivät
 12.–13.6. Taloustutkijoiden kesäseminaari
 14.6. Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulun publiikki
 25.6.–13.7. Suomen kielen ja kulttuurin intensiivikurssi
 1.–3.7. Reliable Methods of Mathematical Modelling, RMMM 2013
 2.7. Luontoilta Konneveden tutkimusasemalla
 9.7. Nuoret kehiin -seminaari osana Jyväskylän kesän ohjelmaa
 10.7. Kadonnut kasvatustieteiden seminaari osana Jyväskylän kesän ohjelmaa
 11.–12.7. 12th European Conference on Information Warfare and Security, ECIW 2013
 31.7. Wolmar Schildtin syntymäpäivä tapahtuma
 7.–23.8. The 23rd Jyväskylä Summer School
 12.8.–30.9. Jyväskylän seminaarin, kasvatustieteiden korkeakoulun ja yliopiston historiateoksia -näyttely kirjastossa
 16.8. Avoimen yliopiston ja vapaan sivistystyön oppilaitosten Yhteistyöhön kanssamme -seminaari
 23.–25.8. Jyväskylän yliopiston maisteri- ja tohtoripromootio
 27.–28.8. Valtakunnalliset opintoasiainpäivät
 28.–30.8. International Conference: Interpersonal Violence Interventions – Social and Cultural Perspectives
 2.–6.9. Lukuvuoden 2013–2014 avajaisviikko
 2.–6.9. Kampuskierroksia avajaisviikolla, Euroopan rakennusperintöpäivät

www.jyu.fi/akateemiset-tapahtumat/juhlavuosi2013

Kampusmuusikot tarjoavat musiikkielämyksiä

Juhlavuosi tuo tullessaan yliopiston kampuksille monenlaisia kulttuurielämyksiä. Erilaisissa tapahtumissa ja tempauksissa esiintyvät kampusmuusikot ovat musiikin monitaitureita ja opiskelijoita, jotka tuovat musiikkitervehdyksensä mielellään vaikkapa luentosaleihin ja kahvihuoneisiin.

Voit tilata muusikoita esiintymään vaikkapa henkilökunnan virkistyspäivään. Lisätietoja kampusmuusikoista löytyy juhlavuoden verkko-

sivulta (ks. linkki ylempänä tällä sivulla).

Kuvassa kampusmuusikot **Antti Korhonen** (vas.) ja **Kimmo Riikonen**, joiden lisäksi esiintyvät Duo Tempo (**Camilla Sundberg** ja **Sonja Hendunen**) sekä Duo Loimu (**Jutta Toivonen** ja **Maiju Laurila**).

Teksti Asta Ruodemäki, kuva Siiri Pajunen

Promootio

– perinteiden esiinmarssi

- teksti Hanna Malmund ja Anne Vartiainen
- kuva Anne Vartiainen, sormuskuva kultaseppä Petri Holmberg

Promootiossa tohtoreille ja maistereille annetaan oikeus käyttää perinteisiä ulkoisia tunnusmerkkejään: tohtorinhattua, tohtorinmiekkää ja maisterinsormusta. Promootioperinne rantautui Suomeen Upsalasta, ja ensimmäinen promootio järjestettiin Turun akatemian aikana vuonna 1643. Jyväskylässä järjestetään elokuussa kahdeksas yhteinen maisteri- ja tohtoripromootio.

Miekka – vuosisatainen perinne

Tohtorinmiekkää käytettiin ensimmäisen kerran Suomessa Aleksanterin yliopiston (nykyisen Helsingin yliopiston) 200-vuotisjuhlassa 1840. Jyväskylässä miekat otettiin käyttöön kasvatustieteiden korkeakoulun aikana vuonna 1964.

Tohtorinmiekkä symboloi totuutta. Se on hengen ase tutkijan päättelemän totuuden, oikean ja hyvän, puolustamiseksi. Miekka kuvaa uuden tohtorin kulkemaa matkaa, sitä miten hän itse on puolustanut omia tieteen saavutuksiaan. Oman aikansa tutkijat ovat aina etsineet uutta tai kyseenalaistaneet vanhoja totuuksia ja monesti maksaneet siitä kalliin hinnan. Miekan avulla tohtori voi ajatella kuuluvansa tähän samaan jatkumoon ja ylläpitää koko ihmiskunnan kehitystä.

Promootioissa käytetään itsenäisen Suomen virallisesti vahvistettua siviilimiekkää, jonka suunnitteli **Akxeli Gallen-Kallela** vuonna 1926. Eri yliopistojen miekat eroavat toisistaan vain niiden kahvaosaan kiinnitettävällä yliopiston omalla emblemillä (tunnuksella). Miekka yksilöidään omistajan nimellä ja promootio- tai väitöspäivämäärällä.

Sormus – maisterin arvon merkki

Maisterinsormuksen käytön juuret ajoittuvat 1800-luvulle. Sormukset ovat joko tiedekunta- tai yliopistokohtaisia. Sormuksen sisäpuolelle kaiverretaan käsin omistajan nimenkirjaimet ja valmistuspäivä ja joskus myös todis-

tuksen numero.

Sormuksen lisäksi maisteri saa promootiossa seppeleen, joka on perinteisesti sidottu laakerinlehdistä. Seppele symboloi tieteitä ja vapaita taiteita, tietoa ja voittoa akateemisesta uurastuksesta.

Tohtorinhattu kuin silinteri

Suomalainen tohtorinhattu muistuttaa silinteriä. Jyväskylän yliopistossa liikunta- ja terveystieteiden hattu on tummansininen, muissa tiedekunnissa käytetään mustaa hattua. Hatun samettiseen nauhaan kiinnitetään kultainen tunnus, lyyra. Tohtorinhattu on arvon merkki, ja sitä tulee kohdella sen mukaisesti. Hattua ei pidä asettaa esimerkiksi ylösalaisin pöydälle. Hatun on lisäksi istuttava kantajansa päähän hyvin. Tämän varmistamiseksi tohtorinhattu tehdään aina mittatilaustyönä.

– Kun hattu on varta vasten omien päännmittojen mukaan tehty, niin olisi sääli pukea hattu väärin päähän. Oikeaoppisesti hattu asetetaan liereistä pitäen suoraan kulmakarvojen yläpuolelle yhden sormenleveyden päähän, muistuttaa **Lea Melander** Melanders Hattfabrik Oy:stä.

Luonnontieteistä filosofian tohtoriksi väitellyt **Heikki Takala** istahti Melanders Hattfabrikin päännmittaukseen tilataksaan oman tohtorinhatun. Osallistuminen promovoitavana tohtorina kiinnosti heti Takalaa, joka jo aiemmissa promootioissa on esiintynyt Sinfiksen riveissä.

– Onhan tämä kerran elämässä koettava ja vaimokin jo odottaa akateemisen juhlan glamouria. Samalla on loistava tilaisuus nähdä muita samoihin aikoihin väitelleitä, kertoo joulukuussa 2011 valmistunut Takala. ■

Melanders Hattfabrikin Christer Melander mittasi filosofian tohtori Heikki Takalan päättä mittaustilaisuudessa yliopiston pääkirjastossa maaliskuussa.

Yliopisto – oppineiden tasavalta?

Ahonen, Pertti, Korvela, Paul-Erik ja Palonen, Kari (toim.): Uusi yliopisto – Yritys, puolue vai oppineiden tasavalta? Kohti muuttuvien toimintatilanteiden poliittista luentaa. Jyväskylä: SoPhi 120. 2013. 181 s.

Yliopistouudistuksen jälkeinen yliopisto on toiminut reilut kolme vuotta. Syntykö sellainen uudistus kuin suunniteltiin ja yliopistoväelle luvattiin? Millaisia vaihtoehtoisia toimintamallioita yliopistolle olisi ja miten arvioida niitä keskenään? Kirja vastaa kysymyksiin, joita tähänastisessa yliopistokeskustelussa ei ole juuri esitetty.

Yliopistojen pitkää saksalaista perinnettä jatkanut virastoluonne ei estänyt noudattamasta tutkimuksen, opetuksen ja opiskelun joltistakin vapautta.

Onko uudessa mallissa purettu yliopistojen byrokraatisoitumista ja sen akateemiselle vapaudelle asettamia uudempia kahteita? Uudistajien puheissa yliopiston autonomiaa lisääntyi, mutta kenen autonomiaa uudistus todella lisäsi yliopistojen sisällä?

Kun yliopisto ei ole enää valtion ”tilivirasto” eikä sellaiset nyttemmin korvannut ”kirjanpitoyksikkö”, mitä se sitten on tai voisi olla? Keskustelukirjassa politiikan tutkijat paneutuvat yliopiston historiaan, nykytilaan ja tulevaisuuden näkyymiin. Oman analyysin saavat niin strategiat kuin New Public Management -ajattelukin. Kirjan punaisena lankana on yliopiston pitäminen oppineiden tasavaltona, jolle kaikki muut konseptit ja strategiat ovat tavallaan alisteisia.

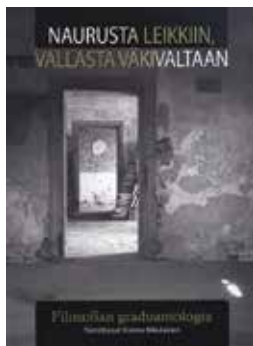
Uusimuotoisessa yliopistossa käsitystä voisi kenties toteuttaa entistä paremmin. Akateemisen vapauden maksimointi voisi olla aito kilpailuvaltti kilpailtaessa kansainvälisistä huipposajista ja yliopistovertailutkin näyttäisivät taatusti erilaisilta, jos niissä vertailtaisiin määrällisen ”tehokkuuden” sijaan tutkijoiden ja opettajien akateemista vapautta.

Kirjoittajista **Marja Keränen** ja **Kari Palonen** ovat valtio-opin professoreita. **Anitta Kananen**, **Paul-Erik Korvela** ja **Suvi Soinen** ovat valtio-opin tutkijoita. TH ■

Suuret ajatukset syntyvät yhdessä

Nikulainen, Hannu (toim.): Naurusta leikkiin, vallasta väkivaltaan. Filosofian gradu-antologia. Jyväskylä: Kampus Kustannus. 2013. 238 s.

Usein ajatellaan, että filosofinen ajattelu kukkii kun koko muu maailma nukkuu, ja yksinäinen oman olemassaolonsa tuskaa poteva ajattelijan kirjaa ajatuksiaan paperille, kirjoittaa filosofian tutkijatohtori **Olli-Pekka Moisio** antologian esipuheessa. Totuus on kuitenkin toinen: toisiinsa liittyneet ihmiset synnyttävät suuria ajatuksia ja fi-

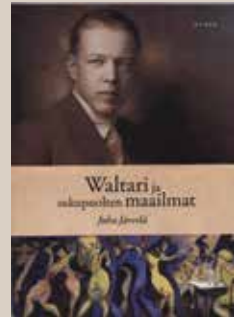

losofisia ideoita.

Ensimmäistä kertaa julkaistavan filosofian graduantologian tarkoitus on tehdä tunnetuksi filosofian tutkimusta ja filosofian yksikössä valmistuneita opinnäytteitä. Kaikkiaan 11 pro gradu-tutkielmaan pohjautuvat artikkelit käsittelevät erilaisia ajankohtaisia fi-

losofisia kysymyksiä etiikasta yhteiskuntafilosofiasta ja tieteenfilosofiasta retoriikkaan. Samalla ne liittyvät filosofian eri osa-alueisiin ja hyvinkin erilaisiin ajattelusuuntauksiin ja -perinteisiin. Artikkelit antavat virikkeitä myös lukijan omalle pohdinnalle. AMT ■

Miehisiä miehiä, reippaita tyttöjä

Järvelä, Juha: Waltari ja sukupuolten maailmat. Sukupuoli Mika Waltarin kirjailijakuvassa, teksteissä ja niiden vastaanotossa 1925-1939. Helsinki: Avain. 2013. 265 s.

Mika Waltarin varhaistuotannossa seikkailevat porvarilliseen miehuuteen kypsyvät työteliäät miehet ja reippaat, ruskettuneet, urheilulliset tytöt. Historian ja etnologian laitoksen tohtorikoulutettava **Juha Järvelän** kirja avaa uusia näkökulmia Waltarin teksteihin, mutta myös suomalaisiin mieskirjailijoihin ja maskuliinisuuteen liittyvään keskusteluun.

Tulevaan väitöskirjaan perustuvan teoksen pohjana on lähes tuhat Waltarilta julkaistua tekstiä ja niitä käsittelevä kirjoittelu. Waltarin teokset herättivät lehdistössä keskustelua siitä, minkälainen kirjoittaminen on miehekkästä.

1930-luvun loppua kohden Waltarin tuotannossa vahvistuivat vanhemmat, maltillista konservatismia edustavat miehet. Merkittäväksi alkoi nousta porvarillinen perhe, jossa miesten ja naisten erot nousivat esiin.

Järvelän tutkimus päättyi vuoteen 1939. Olisi ollut kiinnostavaa lukea Järvelän analyysia myös Waltarin myöhemmistä historiallisista romaaneista, joissa miehet niin usein kärsivät oikukkaiden ja kohtalokkaiden naisten kynsissä. AMT ■

Kohti vuorovaikutteisempaa opetusta ja oppimista

Jääskelä, Päivikki, Klemola, Ulla, Lerkkanen, Marja-Kristiina, Poikkeus, Anna-Maija, Rasku-Puttonen, Heleja ja Eteläpelto, Anneli (toim.): Yhdessä parempaa pedagogiikkaa: interaktiivisuus opetuksessa ja oppimisessa. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos. 2013.

Opetuksen vuorovaikutteisuuden on todettu edistävän oppimista ja parantavan oppimistuloksia. Osallisuuden kokemuksi tarjoava työskentely myös tukee työelämässä keskeisiä taitoja yhteistyöhön ja yhteiseen ongelmanratkaisuun. Opetuksen kehittäminen entistä vuorovaikutteisemmaksi eri koulutusympäristöissä on siten ajankohtaista.

Vaikka opetuskäytänteitä on jo pyrittävä uudistamaan, opettajat tekevät edelleen työtään melko yksin. Tarvitaan konkreetteja malleja ja käytän-

teitä yhteistyöstä opetuksen ja oppimisen laadun parantamiseksi.

Interaktiivinen opetus ja oppiminen -hanke kannustaa opettajia yhteisölliseen opetuksen kehittämiseen monitieteisen yhteistyöverkoston muodossa. Hankkeen tarkoituksena on lisätä korkeakouluopetuksen interaktiivisuutta opettaja-opiskelijasuhteissa,

opiskelijoiden keskinäisessä työskentelyssä ja opetushenkilöstön kesken. Hankkeen ensimmäisen toimintavuoden kokemusten pohjalta rakentunut teos tarjoaa sekä käytännöllistä että teoreettista tietoa vuorovaikutuksesta ja yhdessä oppimisesta. Kirja sisältää yliopiston opettajien kuvauksia yhteistyössä tehdyistä ja interaktiivisuutta edistävästä opetusmenetelmistä ja kekeiluista. Esille tuodaan myös uutta tutkimustietoa sekä ajankohtaisia teoreettisia näkökulmia vuorovaikutteisemmän oppimisen edistämiseksi. Kirjan antia voi hyödyntää erityisesti korkea-asteen opetuksen kehittämisessä, mutta se soveltuu myös muille koulutusasteille.

Kirjoittajat edustavat kaikkia Jyväskylän yliopiston tiedekuntia. Toimittajat ovat kasvatustieteiden tiedekunnan professoreita, tutkijoita ja opettajia. Kirja julkaistaan 15.5.2013. ■

Naistutkimusta marginaalinaisten tuen kehittämiseksi

Virokannas, Elina ja Väyrynen, Sanna (toim.): Varjoja naiseudessa. EU: UNipress. 2013. 247 s.

Tämän kokoelman artikkelit eivät ole pullantuoksuisia tarinaa äitiydestä. Naisen elämää ne kyllä ovat, niin väkevää, että emme mieluummin niistä edes näe, lue tai uneksi.

Kokemuseräistä kuvausta, kerrontaa ja tutkimusta tarvitaan lainsäädännön ja terveydenhuollon tueksi, kun päätetään vaikkapa päihdeaitien tuen ulottuvuudesta. Nais erityisen päihdetyön tekevät haastavaksi vahvat normit ja odotukset oikean äidin ja naisen mallin suhteen. **Teija Karttusen** mukaan hoidon kehittämisessä erityistä ovat tavoite ehkäistä vauriot sikiölle, naisen oman päihdeittömän identiteetin vahvistaminen sekä traumakokemukset huomioiva hoito-ote.

Johanna Hurtigin artikkeli kertoo vanhoillislestadiolaisen liikkeen sisältä nousseiden naisten kokemien väkivallan, uskon ja yhteisöllisyyden heijastumista. Hurtig on haastatellut naisia, jotka ovat kertoneet esimerkiksi joutuneensa hyväksikäytön uhreiksi. Uskova yhteisö käsittelee tapauksia omalakisesti tai piilottelee tekoja. Monesti kertojat ovat vahvistuneet uudeleennarvioimaan yhteisönsä toimintatapoja. Naiset kyseenalaistavat liikkeen sisä hierarkkiset ja vertikaaliset rakenteet. Lestadiolaisuus on vahva miesten johtama liike kirkon sisällä eikä hyväksy naispappeutta.

Varjon paikkoja naiseudessa ovat tutkijoiden kartoittamana myös naisvankilat sekä kodit perheväkivallan piilopaikkoina. Venäläinen perheväkivalta pysyttelee sekin kotona, ja kriisiviivun saanti on hyvin vaikeaa. Tästä

ja venäläisnaisten kokemasta prostituutiosta kokoelma esittää myös artikkelit. Pienoistutkimuksissa on moniäänistä kerrontaa; prostituoitu, huumeista irrottautuva, uskontotraumasta toipuva, vankiäiti. Se tekee kokoelman lukemisen erityisen väkeväksi.

Kirjoittajista **Elina Virokannas** on sukupuolentutkimuksen (ent. naistutkimus) dosentti yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksessa. TV-K ■

Hotelli Milton

Jyväskylä

www.hotellimilton.com

Viihdy ja nuku hyvin!

Hannikaisenkatu 29, 40100 Jyväskylä. Puhelin (014) 33 77 900
info@hotellimilton.com

New technology challenges traditional teacher's role

In the beginning, there was the blackboard and the pointer. A remarkable change started in the schools of Finland at the end of 1960s and beginning of 1970s, when new technology enabled the copying of material for pupils. Computers came to classrooms in the 1980s and data projectors at the beginning of 2000s. After that computer image projectors have been used for displaying computer screen the way similar to overhead projectors.

Even though you cannot yet find a smartboard in every classroom in Finland, the technology is already getting outdated. The word of the near future is mobility – the possibility to work wherever and whenever you wish through the means of information technology.

Tablet computers change the way of being in the classroom. Pupils born in the 2000s do not sit in neat rows staring at the teacher or the back of a classmate. The change is inevitable

PETTERI KIVIMÄKI

The latest teaching technology used at the University of Jyväskylä Teacher Training School. Tablet computers are used in all classes from the primary school to the upper secondary school.

since technology has brought information available for everyone. This challenges the traditional role of teachers because now they are changing from knowers to fellow learners who support the learning

process of pupils.

The Department of Teacher Education, the Jyväskylä Teacher Training School and the Finnish Institute for Educational Research respond to the challenge with the “Opet pilvissä” (Teachers in the cloud) project.

Next autumn a group of primary school teacher students will be selected to test an alternative education model. The purpose of the model is to create communal teacherhood and new learning environments for the school of the future. The group will form a teacher network which will continue virtual sharing of expertise also after graduation.

– The group studies the study contents of primary school teacher education making good use of technological devices, and develops ways to utilise technology better. We are trying to envision something that does not yet exist,” says **Tiina Silander**, Head of the Department of Teacher Education. ■

Conferment of Degrees Ceremony – respecting the traditions

In the Conferment of Degrees Ceremony new doctors and masters are given the right to wear the traditional symbols of degree: doctoral hat, doctoral sword and master's ring. The first ceremony in Finland was held in 1643. In August, the University of Jyväskylä celebrates its eighth Conferment of Degrees Ceremony for masters and doctors.

The doctoral sword symbolises truth. It is a weapon of spirit to defend truth, rightness and goodness the researcher has found.

The doctoral sword was used for the first time in Finland in 1840. In Jyväskylä, the swords were first used during the Jyväskylä College of Edu-

cation in 1964.

The use of master's ring dates back to the 19th century. The rings are either university or faculty specific. The initials of the owner, the graduation date and sometimes the number of degree certificate are hand carved inside the ring.

The Finnish doctoral hat resembles a top hat. The hat is a symbol of degree and status, and should be treat-

Doctor of Art History Jussi Jäppinen carries the symbols of a doctoral degree: the doctoral hat and sword.

ed accordingly. For example, you are not allowed to place the hat upside down on the table. The hat must also fit properly. Therefore, doctoral hats are always tailor-made. ■

JUHLAVUODEN KUNNIAKSI valmistetaan usein erilaisia mitaleja ja muita kunniamerkkejä, joita eri tahot ja kavat ansioituneille henkilöille. Silti näitä huomionsoituksia ei juuri koskaan pyydetä ihmisiltä takaisin juhluvuoden päätyttyä, vaan he jatkavat merkkien julkista esitelyä eri yhteyksissä. Aivan yhtä hyvin kuka tahansa voisi kulkea vuoden ympäri folioilmapallo mukanaan ja kertoa uteliaille vastaanottaneensa sen edellisvuonna vapun kunniaaksi.

OPETTAJIEN TYÖN yksi tärkeä osa on niin sanottu piilo-opetussuunnitelma, jonka kautta koulukkeille pyritään arjen käytäntöjen kautta iskostamaan erilaisia käyttäytymismalleja. Mielenkiintoisena sivujuonteena piilo-opetussuunnitelman sisältämät seikat voisi joskus kokeilla kertoa oppilaille aivan suoraan ja katsoa, oppivatko nämä asiat myös siten. Mikäli tulos on negatiivinen, tuoloin kaikki mahdollinen opetettava kannattaa itse asiassa siirtää osaksi piilo-opetussuunnitelmaa.

ALAKOULUN NUORIMMAT lapset käyttävät usein neonkeltaisia huomioliivejä liikkueessaan ryhmissä. Tämä menettely perustuu siihen harhaluuloon, että kukaan ei ole lainkaan huomannut lasten olevan paikalla tähän asti. Kaiken lisäksi on mahdollista, että mikäli oppilaat älyvät jossakin vaiheessa riisua liivinsä ja ripustaa ne puihin, he voivat huoletta livahtaa kioskille ostamaan makeisia, kos-

ka kaikki opettajat luulevat lasten leikkivän yhä koulun pihalla Angry Birds -hengessä.

MIKSEI MATEMATIIKAN TUNNEILLA lasketa koskaan mäkeä?

”TÄÄ ON TAVALLINEN talo 50-luvulta, jossa ruoka tuoksuu kotiovelta”, kuvailee laulajatahti **Anna Puu** kapaleessaan Kolme pientä sanaa. Kyseiseen toteamukseen liittyvistä faktoista ei ole olemassa tarkkaa ja tutkittua tilastotietoa, mutta mitä ilmeisimmin rouva Puu on huomattavan kehnokko kokki. Onko tämä ainoastaan tyyppillinen ilmiö Schengen-sopimuksen jälkeisessä Suomessa? Kyllä on.

JOS TEILLÄ EI joskus ole muuta tekemistä, miettikää miltä Pähkinäsaaren rauhan satavuotisjuhlan kunniaaksi valmistettu kääretorttu maistuisi tänä päivänä.

Mummin Pullapuodin kahvila- ja konditoria on nyt myös Spinaakkerissa Mattilanniemessä, Rantaraitin varrella, Hotelli Albaa vastapäätä!

Perinteisten Mummin tuotteiden lisäksi tarjoamme aamupalan ja keitto- / salaattilounaan.

Palvelemme: ma - pe klo 8.00 - 15.30

Lämpimästi tervetuloa!

Mummin Pullapuoti
Mattilanniemi, Spinaakkeri
Ahlmanninkatu 2E, Jyväskylä
Puh. 040 160 5800
www.mumminpullapuoti.fi
asiakaspalvelu@mumminpullapuoti.fi

Esittelemme Jyväskylän yliopistoon liittyviä henkilöitä.

Suomen olympiakomitean huippu-urheiluyksikön johtaja Mika Kojonkosken toive:

Osaaminen lähelle urheilijaa

Millainen on taustasi Jyväskylän kaupungissa ja yliopistossa?

Aloitin matematiikalla, josta vaihdoin opiskelemaan liikuntatieteitä. Valmistumisen jälkeen olen käynyt Jyväskylässä työtehtävissä. Vuoden alusta olen toiminut Suomen olympiakomitean huippu-urheiluyksikön johtajana, ja työskentelen myös Jyväskylässä Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen huipputeastausyksikkö-hankkeessa.

Mikä on tärkein työtehtäväsi huippu-urheiluyksikön johtajana?

Uudenlaisen, parempaan tulokseen johtavan huippu-urheilukulttuurin luominen. Työni viitekehys on laaja, mutta sen keskiössä on urheilija. Urheilijakeskeistä ajattelua ja toimintaa pitää kehittää. Urheilijaa pitää auttaa yhteen suuntaan, ei repiä joka puolelle.

Osataanko Suomessa hyödyntää tarpeeksi tieteellistä tutkimusta huippu-urheilun tukena?

Suomessa on loistavaa teoreettista osaamista, jonka siirtämisessä urheilijoiden lähipiiriin on valitettavasti oltu keinoja. Tavoitteena on vuonna 2020 olla paras pohjoismaa. Tähän päästäksemme painopisteen tulisi siirtyä tutkimuksesta kohdennettuun kehittämiseen. Yhdestä osa-alueesta voi tehdä tuhansia tutkimuksia, mutta tieto pitää asemoida tilanteeseen ja muihin valmennuksen osa-alueisiin.

Olit pitkään Norjan mäkihypyn maajoukkueen päävalmentaja.

Mikä on norjalaisten urheilumestyksen takana?

Urheilun ja urheilijoiden laaja arvostus. Huippu-urheilu, lasten urheilu ja terveysliikunta nähdään toisiaan hyödyttävinä asioina. Teoreettinen tieto lienee Suomessa parempaa, mutta Norjassa käytännön osaaminen on pitkällä ja johtaa menestykseen. Urheilijalta ei kysytä ”mitä sä oikeesti teet?”, vaan häntä arvostetaan sitoutuneena työntekijänä, urheilijana.

Mikä sai sinut siirtymään valmentajaksi?

Rakkaus urheiluun ja tekemiseen toteutui valmentajana. Halusin auttaa nuoria joilla on sama intohimo, antaa eväitä tehdä järkeviä ratkaisuja, tukea ja auttaa.

Millainen on hyvä valmentaja?

Se riippuu siitä, ketä ja mitä valmennetaan. Kaikissa yhtälöissä hyvä valmentaja on urheilun osaaja, joka ymmärtää perusasiat ja lajin vaatimukset. Hänen täytyy osata myös kohdata urheilija, motivoida, sitouttaa, kuunnella ja innostaa. Hän ei ajattele olevansa ”I and my athletes”, vaan ymmärtää verkostoitumista ja vaikutteiden hakemista.

Edellinen haastateltavamme Kaisa Nissi kysyy sinulta: Kumpi on parempi, laskuvarjohyppääjä vai maapallohyppääjä vai maapallo? Laskuvarjohyppääjä on parempi,

eikä siksi että hän on lähempänä mäkihyppääjää. Maapallo on järkyttävän tärkeä ja ihmisen pitää huolehtia siitä ja elämästä. Silti hyppääjä, tavallinen ihminen on minusta parempi.

Mitä haluaisit kysyä seuraavalta haastateltavalta?

Miten urheilu voisi parhaalla mahdollisella tavalla auttaa ihmisten ja yhteiskunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä?

Teksti ja kuva: Tessa Horila

Järjestä onnistunut kongressi Jyväskylässä!

Jyväskylä on dynaaminen ja nuorekas kaupunki keskellä kauneinta järvisuuta. Kaupungin vahvuutena on sen monipuolisuus ja muuntautumiskyky sekä tiivis kaupunkikokonaisuus.

Ota yhteyttä
Jyväskylä Convention Bureau
Jaana Ruponen, info@jcb.fi
+ 358 (0)400 629 863
Asemakatu 6
40100 Jyväskylä

Jyväskylä Convention Bureau auttaa kansainvälisen kokous-, konferenssi- tai kongressitapahtuman hankkimisessa Jyväskylään. Tarjoamme maksutonta ja puolueetonta asiantuntija-apua jo suunnitteluvaiheessa, mm. hakumenettelyssä ja hakuvaiheen markkinoinnissa.

Kuva: Jussi Pelttonen

www.humantechology.fi

htc Human
Tech Center Finland